

FantastiCon v Berouně

Ráno se pro nás doma zastavila Vilma, našťastí je Beroun prakticky ve směru Malešice – Ruzyně, takže jsme ji moc nezdrželi, což se asi nedá říci o Vilemíně a Karolíně Uršule. Martin se v autě s dálniční značkou vracel z plachtění u pobřeží Dánska či tam někde, takže jsme jeli po staré silnici, která takřka kontinuálně prochází nějakou obcí, tudíž jsme na tachometru měli setrvale 50 km a na con jsme dorazili až v půl jedenácté, čímž jsme přišli o začátek přednášky Jiřího Jelinka

Tolkien a humor.

I z úryvku bylo jasné, že šlo o velmi fundované a přitom vtipně pojednané pojednání, které by nemělo uniknout žádnému znalci ani milovníku Mistrova díla. Určitě si nenechám ujít její případné opakování, ideálně třeba na Fénixconu, jestli tedy covid dovolí. Vilmu tato přednáška zajímala i proto, že jí manželka přednášejícího pomáhala se slovníky mimozemských jazyků v Myceliu.

Následovala přestávka na občerstvení (u stánku Jiné kávy), během níž jsem zjistil, že už přijel Jakub „Gnóm“ Němeček, po dlouhé době jsem s ním poklábosil a doplnil si chybějící knihy jeho krásné edice.

Michaela zase prošmejdila banánovky knih, které knihovna vyřadila a teď je za velmi mírný poplatek prodává. Za chvíli jsme k Vilmě do auta nanosili dvě objemné tašky (abychom doma zjistili, že jich už polovinu máme ☺).

Přednáška Honzy Křečka se jmenovala tuším

Česká fantastika

a pokoušela se strukturovat nejnovější českou tvorbu zhruba od doby, kterou končí kniha *Průvodce paralelními světy*

Aleše Langeru. Něco úplně nového nebo překvapivého jsme se asi nedověděli, ale pomohla pozornému posluchači lépe pochopit souvislosti a časové návaznosti. Honza tomu věnoval asi polovinu času přednášky a ve zbytku si povídal se svým čestným hostem Františkou Vrbenskou. I to bylo nad očekávání zajímavé, o moc lepší, než když je Františka ponechána sama na pospas své upovídánosti.

Besedu se zástupci nakladatelství **Gnóm** a **Planeta9** moderoval Boris Hokr a i on mile překvapil. Na otázku, co by přítomní nakladatelé dělali jinak, kdyby znovu začínali, odpověděli, že by do toho už nešli. Ono vydávat knihy v době, kdy se i z tohoto vrcholně humanistického počínání stal takřka odlišný průmysl na tvorbu písmenek a peněz, chce opravdu velký kus idealismu.

Ani besedu s autory Janem Hlávkou a Pavlem Barešem Boris nepokazil. Honza Hlávka mi přišel, jako by ho poslední roky, kdy se účastní conů, docela změnily. Ze zakřiknutého mládence je tu bezmála další Jiří W. Procházka. **pokračování na str. 10**

OBSAH

FantastiCon v Berouně	1	Moře klidu, pár poznámek	18
Čtenářův průvodce po Interkomu	2	Teta Joleschová aneb zánik Západu	19
Scifistická cvičení	2	Cesta do hlubin rusákovy duše (IV)	21
Hvězdný bulvár	3	Německé prokletí	23
Ruším, rušíš, rušíme	11	Časem s vědou – červenec	24
Intersekcionalita	13	Televize z vesmíru	25
Přijde zima, přijde mráz...	13	Čtenářem po vzoru Aleše Kovala	26
Před Hvězdnými válkami	14	Film <i>Arvéd</i>	27
Poslední „tomanovka“	16	Fantastická osobnost' roka 2021	28
Rivalové forever	17	Válka o pravdu	28

Čtenářův průvodce po Interkomu

K obsahu tohoto čísla

Dělo se toho na konci května a v červnu příliš mnoho, proto nám Hvězdný bulvár nakynul, a na druhé straně se z téhož důvodu nelze zlobit na naše přispěvatele, že neposlali dost textů, které Interkom potřebuje na jedno číslo. Omlouváme se proto, že se tolik prostoru dostalo politickým tématům, najmě rusákům. Ale znáte to, když dojdou rozumná témata, vždy jsou tu politika a genderové výstřelky. Vlastně nejen, napsal nám jeden čtenář: *Za jediný drobný nedostatek Interkomu považují absenci sportovní rubriky.* A protože ví, jak to v redakci chodí, pokusil se to hned napravit. Proto na straně 17 najdete zatím nebyvalou rubriku Sport. Ale i ten může být zábavný a povznášející, tedy když si o něm jen čtete. :-)

Asi ruské válečné běsnění způsobilo, že reakci Ivo Fencla napsanou na text Aleše Kovala otištěný v iXBěčku ještě v mírových dobách přetiskujeme až nyní.

Ed West na straně 21 rozebírá na příkladu Star Wars falešnost dnes módního pohledu na diverzitu. Demonstruje to na ruském impériu a přitom nějak přehlédl, že tu je značná podobnost s (jinou) Říší, proto jej doplňujeme článkem „Německé prokletí“.

O Star Wars se oťve v článku o Lucasovi i jejich velký fanoušek Britská konzerva a o Říši zla zase naše upoutávka na knihu Války o pravdu na poslední straně.

Viktor Janiš v literárním měsíčníku Host uveřejnil stať o tzv. „kultuře rušení“, rozumíte názorů a myšlenek, které by mohly někoho rozlítostnit. Ale asi se stalo, spanilomyslná čtenářka napsala: *Pana Janiše neznám, ale podle jména, snímku a místa, kde publikuje, dokážu pravděpodobně dosti spolehlivě odhadnout, že jde o bílého muže střední třídy a podle obsahu článku pak lze snadno hádat na to, že půjde o cis, heterosexuálního muže.* Pozorovací talent a všeobecný rozhled, s jakým nahlédla Viktorovi do ledví, nás přivedl k myšlence přetisknout jeho text také (na str. 11).

Recenze vám v tomto čísle přináší Ivo Fencl a Jára Míkovec, věrný Franta Houdek poslal pravidelnou dávku vědy a třeštění.

Zdeněk Rampas

Předplatné i doplatné, **ZMĚNA**

Zaplatit lze přes konto u Fio banky, které má tu výhodu, že bez poplatků umožňuje poslat peníze i slovenským předplatitelům. Takže pro platbu z ČR použijte číslo konta: 2700397108/2010 a pro platbu ze SR IBAN: SK89 8330 0000 0027 0039 7108 (platbu zadejte jako vnitrostátní převod). Letos buď 400 Kč (respektive 16 euro, nebo podle momentálního kurzu), pokud si nejste jisti, jak na tom jste, napište mi. **ZR**

Scifistická cvičení

Chceme vás oslovit ve věci projektu *Scifistická cvičení*. Na počátku byla inspirace sdružením francouzských literátů sdružených kolem Vysoké hry (Lecomte ad), kde byl otevřen prostor pro asociální literární experiment. Naše ambice nejsou tak vysoké, ale ani malé. Chtěli bychom formou tzv. short stories (povídke rozsahu max. 4 nstr.) otestovat tento žánr na bázi scifi, horroru nebo fantastiky.

Autorům, kteří projeví zájem, bude určen název povídky, na jehož základě vypracují (max. do dvou měsíců) svůj příspěvek. Projekt už nějakou chvíli běží a máme první povídky od Evy Hauserové, Vilmy Kadlečkové, Františka Novotného, Jana Hlávky, Jany Vybíralové, Jana Poláčka, Karoliny Francové a několika dalších.

Výsledkem bude malá antologie či jiná forma prezentace (např. otištění v XB1, Živlu, Interkomu apod.). Jako ilustrátory ke každé povídce oslovíme atelier Ilustrace na pražské Umprum. Více na <https://www.facebook.com/groups/scificviceni>

Vážíme si vaší ochoty se zúčastnit a těšíme se na vaše příspěvky.

LAW & morten (příspěvky můžete posílat na mail Interkomu)

interkom

INFORMAČNÍ SERVIS ČESKOSLOVENSKÉHO FANDOMU

číslo 7/2022 (356)

Adresa redakce

INTERKOM

Letecká 6, 161 00 Praha 6, ČR

e-mail: zrampas@gmail.com

<http://interkom.vecnost.cz>

Šéfredaktor

Zdeněk Rampas, MCL

Grafická redaktorka

Kristýna Benediktová

Redakční kruh

Franta Houdek, Michaela a Dagmar

Autoři tohoto čísla

Radek Dojiva, Ivo Fencl, Grobenius, František Houdek, Viktor Janiš, Lucie Jarkovská, Jára Míkovec, Ondřej Neff, Zdeněk Rampas, Ricarderon, Petr Svoreň, jr., Adam Votruba, Ed West

Fotografie

Jan Kovanic, Městská knihovna Beroun, Danny Nguyen, Zdeněk Rampas

Sponzoři tohoto čísla

Jiří Doležal, Jiří Grunt, nakl. Epoque, Petr Habala, Jan Haberle, Richard Podaný, Daniela Kovářová

Vychází nepravidelně.

Uzávěrka tohoto čísla byla dne 26. 6. 2022

ISSN 1212-9089

Všechny články a recenze

© INTERKOM

Hvězdný bulvár

Odposlechnuto

Ta fronta lidí, kteří se na Hlavní nádraží přišli podívat na čtyřicet let starý vlak, aby se něco dozvěděli o budoucnosti dopravy v Česku... to je až dojemné. **Miloš Čermák o návštěvě TGV**

Naši prarodiče se styděli půjčovat si. Naši rodiče se styděli nesplácet. My se stydíme dluhy vymáhat...

Pokrok nezastavíme, ale musíme se alespoň snažit.

Richard Nádvorník

Macron dosáhl prvního úspěchu. Vova má otačené ucho.

Lucie Sulovská

Uděláte z jazyka minové pole a pak běsníte, když někdo nechcít šlápnout na minu. **komentář Twitteru k aféře Lackey**

Druhé rande asi už nebude, ale zato už ví, co je Linux.

HOWKING

● **21. května** se koná berounský FantastiCon, ale o tom na straně 1. Večer po návratu čtu, že *Oborová organizace Science Fiction and Fantasy Writers of America (SFWA)* včera oslavila, že se *Mercedes Lackeyová (1950)* stala *velmistryní žánru science fiction*. Ani ne 24 hodin poté ji táž *SFWA* vykopla z *SF konference o ceně Nebula*, protože v *historce o spisovateli Samuelovi Delany* řekla „colored“ místo „of color“. *Přístup na konferenci též zrušili jejímu manželovi, který neudělal ani neřekl vůbec nic*.

Samotného „Chipa“ Delanyho to slovo nijak neuráží. Ale na jeho mínění nezáleží, někdo se zjevně rozhodl urazit za něj.

Člověku se chce dodat: **A mezitím na Ukrajině...**

Pravý klímovský večírek

● **22. května** si užíváme odpolední soaré u Vilmy, sociální absták byl už přílišný, a ač se dámská část naší komunity viděla před týdnem, bylo třeba hned po FantastiConu uspořádat alespoň malý, takřka komorní večírek, na kterém se probraly jak zážitky z mořeplavby, tak včerejšek. Dorazili Bidlo, Jára a Sargo, Honza Vaněk jr., všichni Tiší, Milena s Edou a Martičkou a Viktor s Alžbětou a Danielem.

Eda se ptal, zda Martin nemá závitník, potřeboval něco opravit, ten mu odvětil, že měl po dědečkovi vynálezci celou sadu, ale nejspíše je u bratrance. Mám dojem, že u nás ve sklepě jsem také viděl něco podobného, jen si pak vzpomenout (to je také důvod, proč se o tom zde zmiňuju. :-)

Viktor mluvil o soužití jejich chrtíků, Woodyho a Allena, Honza Vaněk jr. donesl kousek výpisků Viktora Šlajchrt *Jedna věta*, zalistoval jsem v brožurce a hned jsem narazil na citát, který jsem použil v *Odposlechnuto* ve dvojčísle IK 8–9/2019. Pak jsem se pochlubil knihou o Oldřichu Jelínkovi, ale přítomní byli vesměs příliš mladí, aby je jeho dílo v mládí nějak ovlivnilo.

Zaujala vlastně jen Jára Míkovce. Pak přišla z *Open Houses* Míša a vyprávěla o objektech, které během dne prošmejdila.

Večírek mi přišel trochu roztržštěný, po té dlouhé odmlce nám to ještě tolik nešlo, možná si ale jen ty předkovidové časy idealizuju, ale i tak se odpoledne protáhlo do noci.

● **23. května** píše na *Nyxu Zoidberg*: Maja Lidia Kossakowska je po smrti. Uhořela zaživa v dřevěném domě. Jacek se ji snažil zachránit, ale kvůli ohni to nedokázal. Ale přišly i veselejší texty, hlavně úvodník Aleše Kovala, takže můžeme vyhlásit uzávěrku čísla 6/2022, polovina interkomového roku je za námi.

● **24. května** nastalo povídání pro mladé koreanisty *Workshop on Korean Prose*. Připravil, tedy spíš nepřipravil jsem si (a Honza Vaněk jr. mi to pak se svým příslovečným jemnocitem dal trochu sežrat) povídání o *Nové vlně* a jak k edici *Kormorán (Korejský moderní román a novela)* přišla, a pak jsem zneužil Honzovy ochoty postrašit přítomné povídáním o záluďnostech literárního překladu.

Miriam Löwensteinová to později komentovala tak, že jsme *byli dobrá dvojka (jeden vyložil, že nemá smysl publikovat, a druhý zhejtoval všechny překladatele, co jich země nosí)*.

Po skončení konference jsme šli do restaurace *Lekima* na Senovážném náměstí, kde zábava pokračovala, škoda, že si nikdo nevzpomněl, že Miriam má zítra naročky.

Večer zavolał Jarda Oliša, jr. Přijede 9. června skoro na měsíc do Prahy. Mezi jiným mluvil o filmu *Aniara*, úplně mi uniklo, že byl znovu zfilmován (poprvé jako opera v roce 1960).

● **25. května** vyšel poslední díl *Mycelia*: Program apokalypsy, dožili jsme se...

Večer KJV bez programu, ale i tak velmi příjemné setkání, popovídali jsme si jen v osmi, Filip, Bí, Hanka, Bidlo, já, Leonid, Předseda a čekatel Jiří, prodejce zbraní... S Filipem jsme dohodli, že v úterý zase u nás.

● **26. května** jsem původně na Břežanku ani nechtěl, ale Franta vynechal včera KJV, protože prováděl po Praze kamaráda, spolujachtaře Ťopa, tak jsem se s ním chtěl potkat alespoň zde. Na Břežance se opět objevil Vlado Řiša, pokud si navykne chodit pravidelně, bude to vzácná příležitost, kde jej odchytit. Franta mi věnoval *Poručíka Hornblowera*, tahle kniha je ještě lepší než první svazek (*Kadet Hornblower*), škoda že je nedotčená korekturou. Od Franty jsem se také dověděl, že dnes měl pohřeb šéfredaktor *Neviditelného psa* Jirka Wagner.

● **27. května** slavíme 80 let od mimosoudní popravy Reinharda

Heydricha. A Richard Klíčnik nás zve na příští schůzku KJV 22. června, tedy jako obvykle čtvrtou středu v měsíci v salonku restaurace MAT: v 19 hodin vypukne velký kvíz člena Filipa Gotfrida, tudíž máte necelý měsíc na oživení Cesty kolem světa za 80 dní. Já, coby předseda, se kvízu nezúčastním, abych vás nezahanboval, nebylo by to ode mne čestné. Těším se na hojnou účast!

Mail má ale v předmětu: **Re: Pozvánka na zítřejší schůzi KJV.** Naštěstí členstvo je už vytrénované a nenechá se poplést.

● **28. května** si přivstaneme, abychom vyrazili na svatbu Romana Hraničky v Českém muzeu hudby na Újezdě. Začátek se trochu opozdil, takže se našla i chvíle promluvit si se šťastnými rodiči Ivanem a Toshiko.

A mezitím v Brně asi trochu opožděně slaví šedesátiny Pavel Mikuláščík. Dodatečně blahopřejeme.

● **29. května** dorazily korektury IK, tak za deset dnů by mohl být u vás.

● **30. května** máme docela pěkné počasí, ale Filip volá, že ochorel, hrací úterý tedy odvoláváme. Nahrubo jsem vysadil *Klížník Thor*, v Ríšově sazbě má skoro 600 stran, já asi sto ušetřil, ale i tak to bude vydavatelsky náročná kniha.

● **31. května** jsme původně plánovali šipky, ale Filip onemocněl a jeden Honza nemůže a druhý už je v lázních, takže alespoň domlouvám tisk Čipího v Akontextu...

● **1. června** vyrazíme na výstavu krajek a výšivek do knihovny na Pohořelci, na kterou nás pozvala její pořadatelka Anička Šochová. Míša jako obvykle otálela s odjezdem, aby se pak mohla vztekat kvůli každému opožděnému spoji. Nicméně dorazili jsme načas, trochu jsem se vyděsil, když jsem v klenuté prostoroře výpůjčního sálu uviděl tři nejpovídanější lidi, co znám: Honzu Kovanice, který dělal fotodokumentaci, Františku Vrbenskou, která pak výstavu uvedla, a samozřejmě Aničku. Na útek bylo pozdě, tak nastal čas hrdinství. Z přítomných jsem znal ještě Martina Petišku a Evu Kaiserovou. S Martinem jsem dohodl pár podrobností jeho nové knížky a od Evy jsem získal užitečné informace o prodeji knih na německém trhu, tedy spíše o nemožnosti téhož.

Po Františčině úvodní řeči Anička zajímavě vyprávěla o jed-

notlivých exponátech vystavených nad policemi s knihami, pak následovala beseda u stolu se zákusky. Děvčata vzpomínala, jak v době svého mládí nosila spodní oblečení po babičce jako normální šaty, odtud se nějak přešlo na duchařské příběhy, kde nemohlo chybět půlhodinové Honzovo vzpomínání na Jeruzalém. Později ještě dorazil muž s vizáží proroka v batikované kutně, asi přítel paní knihovnice, a já si našel pohodlné (určitě pohodlnější než židle) sofa v koutě, kde jsem nějak polospící přetrpěl zbytek do půl deváté. Pak Míša ještě pozvala Aničku k nám, aby se pochlubila hračkami a dalšími poklady, které se podařilo zpřístupnit při stěhování z patra.

● **2. června** kolem jedné se u nás na chvíli zastavil Mirek Dvořák, dovezl do Seqoye náklad Mloků 2021, hurá. A kniha přes problémy s vydáním obsahuje i poděkování našemu sponzorovi a inspirativnímu partnerovi, společnosti ABB, která je v ČR jedním z leaderů vývoje a výroby robotických zařízení. Další hurá.

Probrali jsme, co je nového v Praze, co se to přihodilo se Staroměstským orlojem, zajímavá mi přišla teorie, že nová podoba má zajistit genderovou rovnost, stejný počet žen a mužů, stařeny pak byly přidány kvůli ageismu, na kolika lunetách jsou černoši, nevím, protože jsem si změny jako většina populace nevšiml. Smutné bylo Mirkovo vyprávění o posledních dnech jeho Jarky, akutní leukemie ji zabila desátý den po určité diagnózy.

Okolo páté jsme se s Mirkem vydali Na Břežanku, vezl nás tam svou Teslou přes Smíchov. Kvůli hovoru jsme asi párkrát nerespektovali navigaci, takže jsme si prohlédli docela neznámé oblasti Prahy, ale ani ne za hodinu jsme byli v Lublaňské, kde se před Kosmasem uprostřed všeobecného parkovacího pekla našlo jedno místečko.

V restauraci už byli Richard Šusta, Jarda Houdek, Pavel Březina s nezjištěným množstvím dcer a Milan Fibiger. Dali jsme si večeri, tedy až na Mirka, tomu do vozu volala Draha, že vaří kuře na smetaně. Pak dorazil Franta s Ťopem a dodatečně přišedší Robert Rameš. Probrali jsme, co nového v Brně, Franta tam jede na prázdniny, bude sepsovat dějiny tamního Yachtklubu. Střed Brna, jak jsem pochopil, je dnes docela zaplněn mladými nudícími se Ukrajinci, v Praze jsou asi lépe rozprostřeni. Zjistili jsme, že zítra je to 100. den války na Ukrajině.

Mirek pak vyrazil k nejbližší nabíječce a my s mírně jetým Milanem Fibigerem jeli domů. (Mirek mi pak na dotaz, jak dojel, odpověděl, že dobře, že už si dává to kuře, jen mě trochu mátl, že svůj mail odeslal ve tři ráno.)

Další klimovský večírek

● **3. června** dopoledne jsem se konečně dostal ke včerejšímu Echu, zaujal mě text filosofa Petera Trawnyho, něco od něho možná v Odposlechnuto (ano, na str 12). A také jsem Šimoně do Berlína napsal, co jsem se ve středu dověděl o možnostech prodeje knih v Německu. Nepotěšil jsem ji.

Okolo čtvrté se pro mě a Michaelu u nás zastavila Sargo, u Vilmy je totiž návštěvou Karolina Francová a lepší záminku pro večírek nevymyslíš. Vyjeli jsme o hodinu dříve než obvykle, Windy od rána straší večerní průtrž, tak abychom si užili pohody na Vilmině zahradě. V očekávání horka jsme s sebou vzali

hlavně ovoce a já přidal jako kulturní vložku *Poručík Hornblower*, kterého mi nedávno věnoval Franta Novotný.

Na rozdíl od včerejší anabáze jsme jeli tunelem, i ten byl docela zahuštěný, ale přesto jsme čtvrt hodiny před pátou zvonili jako první na Vydrovce. V jídelně jsme zobali nachystané dobroty a povídali si s Karolinou a Vilmou, dokud s dalšími pochoutkami z libeňské pekárny Alf & Bet nedorazil Martin. Pak jsme na trávník nanosili stolký a židle, Martin dovlekl obří gril a počali se trousit další hostě. První dorazila Sanča Fülle a hned začala pomáhat Vilmě v kuchyni. Donesla vlastnoručně vyrobenou čokolacku, pro kterou se našťestí našlo místo v lednici, protože bylo docela horko, hrst ledových kuželů se mi v cole rozpustila snad dřív než za minutu. Od Vilmy jsem se dověděl, že Rámišovi to dnes nestihnou, zítra jedou na Slovensko a ještě asi musí balit, také Jolaně nějaký úraz zabránil dorazit, ale pak už přijížděli všichni obvyklí podezřelí, Milena s Martičkou, Honza Vaněk jr. bez Líby, ale ta pak přišla v průběhu večera, Viktor s dětmi...

Protože je Bidlo v lázních a Milena se dost vypovídala minule, hovor byl celkem zajímavý a kultivovaný přesto, že jsme všichni seděli kolem jednoho stolu. Možná k tomu také přispělo množství steaků, které vyráběl Martin (doplněných několika druhy hořic a omáček a samozřejmě Vilminými vyhlášenými saláty), a mnozí si ještě pamatovali, že se s plnou pusou nemá mluvit.

Ač jsme se všichni snažili, Vilma opět připravila masa o několik kilo více, než jsme zvládali, našťestí včas dorazili Jára Míkovec (ten po celodenním otročení v korporátu) a Bára Vlasáková s Davidem z nějakého výletu, a alespoň trochu z té hromady ujedli.

Daník Janiš si přinesl hračku medvěda, která měla porouchaný USB konektor (kde jsou ty časy, kdy jsme si hráli v uhláku s polínkem ☺). Hostitel mu objasnil taje práce s pájkou, obecné pravdy o opravě elektroniky a nastínil vhled do světa počítačových her. Konverzaci spolu přítom vedli anglicky...

Pak jsme se přesunuli do knihovny a děti do zimní zahrady, kde je teď kabinet virtuální reality, a nastala ta pravá večírková atmosféra, kdy následkem přejedené malátnosti už obvykle mluví hlavně ti, kdo mají co říci. Ti nejodolnější přitom pokračovali v konzumaci Sančiny čokoládové dobroty a Martinem donesených zákusků. Probíral se třeba vztah Lucase a Aš-šáda, tady jsem moc neposlouchal, protože jsem od Vilmy čerstvě dostal Mycelium VIII a teprve se chystám na četbu celého cyklu od začátku. Domluvili jsme se na společné návštěvě Liberce 15. 6. ve Světě Jotunheim, kde se bude *Program apokalypsy* (také) křtít. Pro Karolinu jsme si znovu připomněli podané FantastiCon. Já jsem upozornil na to, jak C. S. Forester v *Poručík Hornblowerovi* o desítky let předběhl pedagogickou úvahu Neala Stephensona v *Diamantovém věku*. Viz Odposlechuto na straně 23. S Davidem jsem dal interní řeč o InDesignu a pak jsme poslouchali Járova pozorování z práce, kde vyhodnocovali četnost padání zákazníků mezi regály. Přátelé, vylodění v Normandii se vedle nákupu bez vozíku jeví jako rodinná dovolená. Neohroženější jsou zákoši, kteří si místo do košíku naloží nákup do krabice, přes kterou pak pochopitelně nevidí.

Milena s Martičkou vyrazily domů dříve, od časného sobotního rána se účastní nějaké šifrovací hry, organizované školou. Viktor chtěl alespoň jednou přijet z večírku domů v dohodnutý čas, ale děti se zdržely na záchodě, takže rádi využili nabídky Bary a Davida, kteří je hodili domů. Ani my jsme nechtěli Járu příliš zdržovat (Sargo svým hráškovým autičkem už odjela za dětmi) a dali jsme Klímovým volno, i když čekám, že si Vilma s Karolinou musely ještě do brzkého rána dopovědět spoustu věcí.

My si pak na zpáteční cestě v obrovském Járově služebním BMW povídali o samořídících autech a různých stupních autonomie řízení, která se montuje i do klasických benzínových aut, nejen do elektromobilů. Brzy jsme byli doma, právě když konečně začalo pršet. Dobře najeden a napojen jsem šel spát až po druhé hodině, abych měl jistotu, že se nebudu v posteli stařecky převalovat a nezaberu. ☺

● **4. června** se domlouvám na návštěvě s fanouškem Tolkiena a Žambocha Lukášem Bajgarem.

● **5. června** Franta Houdek poslal další Vědu, asi bych měl začít pracovat na červencovém čísle...

● **6. června** dorazilo info z Jalny, že je hotový poslední Interkom prvního pololetí, využiju toho, že je pondělí, a hned jej dovezu do Čáslavské.

Takový byl plán, zavřená Hradčanská jej trochu zpomalila, z Kulaťáku tramvají a pěšky k Písecké bráně a už s Interkomy další električkou na Malostranskou, ale v půl páté jsem byl v Arkhamu, kde měl Filip zrovna pohovor se zájemkyní o práci. Zakoupil jsem Pevnost a XB-1, oboje už překvapivě bylo na pultě, nového Mloka jsem si ale nevšiml.

● **7. června** jsem se nechal odlákat od práce na Interkomu k cestě do deštivé Prahy. Přímo do jejího centra, na Václavák. Prošli jsme ho od Opletalovy, kde Miša neodolala a poprvé navštívila hadrárnu Primark na místě zbořeného rohového domu. Pak jsme se zastavili v Neoluxoru, při pohledu na spoustu tlustospisů v policice novinek mě napadlo, že lidi jsou pro peníze schopni všeho, někteří třeba i pracovat. V uličce druhdy věnované vědě a matematice zvláště jsem našel oddělení Sex a

Svět knihy

vztahy. Kdy se to změnilo, nevím, je možné, že jsem tu nebyl od začátku covidu. Nakonec jsem knihy Dokořánu a Akademie našel v protilehlé sekci za velkou pyramidou Mycelia VII a VIII.

● **8. června**, den jako malovaný, dopoledne mi piší z berounské knihovny, info, o které jsem žádal, se jim vrací nedoručitelné jako spam. Posílám nějaké rady, co s tím, ale odpověď žádná, možná už nefunguje komunikace v obou směrech.

Před polednem pádím k holičce, kam mě objednala Michaela, už jsem byl zase zarostlý jak medvědí ucho, viz minulý IK. Vrátil se, abych zastihl NYXáka, kterému M. prodala telefon Aligátor, a čekám, až pán z TOP Trans přiveze novou troubu. Hned po něm další NYXák pro pár banánovek zavařovacích sklenic, ukližíme zjevně z gruntu (doteď byly ve sklepech). Pak se zastavil fanoušek Tolkiena (a Žambocha) Lukáš Bajgar z Ostravy, má stránky <http://hobbit.news> a kdysi v malém nákladu vydal knížечku *Čtvrtý věk* se svými překlady básní a rodokmenů, které se nedostaly do českých vydání Mistrova díla. Střelil jsem mu duplicitní materiál z kopřivnického Parconu *In scifi veritas*, Mirek Žamboch tam má povídku a je to jedna z asi posledních tří, které mu chybí.

● **9. června** vynecháváme Břežanku, je třeba si před Veletrhem odpočinout, večer na YT poslouchám Michaela Romancova *Rusko v mezinárodních vztazích, aneb proč Rusku nerozumíme?* <https://www.youtube.com/watch?v=dBSzZSKVzyk>

Bylo velmi zajímavé po více než sto dnech války poslouchat přednášku z jejího předvečera, kde občas zaznívalo, že válka se také dá očekávat zítra okolo třetí ráno.

A proč Rusku nerozumíme? Jednak proto, že se stále (od Vídeňského kongresu) považuje za velmoc. A pak proto, že Rusko posledních tří sta let jen expandovalo. Když graf nárůstu jeho velikosti proložíme přímkou, zjistíme, že každý rok průměrně nakynulo o území odpovídajícímu Slovensku. A příliš nezáleželo na tom, jaký tam vládl režim. Rusové v tom nacházejí jak zdroj pýchy, tak paradoxně i důvod, proč by jim svět měl být vděčný. A vůbec si nedokáží uvědomit, že zeměkoule je konečná a všechno území už dnes někomu patří a že by si mohli najít nějaký jiný cíl a smysl života.

V geopolitice to pak vede k tomu, že země, které jsou menší než ruský územní roční přírůstek, vůbec neberou za partnery a jsou ochotni mluvit jen s „jinými“ velmocemi.

● **10. června** jsme po lehkém obědě ještě před jednou dorazili na Svět knihy, kde jsme navštívili pořad Západočeských spisovatelů, na který mě upozornil Ivo Fencel. Dalším známým, kterého jsem po letech potkal, byl Václav Gruber, kdysi člen plzeňské Andromedy.

Pak jsme se přesunuli na besedu o knize *Sedm zákonů* s jejím autorem egyptologem Miroslavem Bártou. Ten nás utěšoval, že dle něho současný svět ještě nekolabuje, ale i tak zažíváme řadu krizí. Za něco z nich může současná digitální éra, která nás mění v myši běžící v kole. A odměna toho krysího závodu už ani není nic hmatatelného. Ilustroval to scénkou promluvy Dia k Sysifovi.

Zeus: Tento kámen budeš valit na velehoru. – Sysifos smutně klopi oči.

Zeus: A na vrcholu se ti skutálí dolů a budeš muset začít znovu. – Sysifos se strachem celý choulí.

Zeus: A tak to bude celou věčnost. – Sysifos už je očividně vyděšený.

Zeus: Ale vždy, když dovalíš kámen nahoru, dostaneš lajk. – Sysifos: Juchůůů.

Pak se mluvilo o omylu procházejícím celými lidskými dějinami, totiž že každý považuje svou epochu za výjimečnou a v dějinách klíčovou. A naše předky a předchůdce za hloupější než jsme my. Přitom se prý kdesi v Skotsku našel palimpsest s matematickým textem, který dokázalo pochopit jen pár soudobých špičkových matematiků. (To sice považuji za legendu „měkkých“ vědců, kteří o dnešní matematice mnoho nevědí, jen málo z toho, co z matematiky využívají ostatní obory, je totiž mladší tři set let, a snad jen kvantová fyzika využívá tu opravdu moderní matyku...) Nicméně souhlasím s Bártou v tom, že dřív měli lidé víc času na přemýšlení a soustředění a že většina informací, kterými jsme dnes zahlavováni a které nás stojí tolik času, už zítra bude mít zcela nulovou hodnotu, vlastně zápornou, když uvážíme hodnotu času, o který nás připravily.

Pak jsme se vrátili k Plzeňákům, kterým v Literárním salonu právě končil druhý pořad, a nějaký čas si povídali s Gruberovými. V Literárním salonu pak probíhalo povídání o tom, jak se vybírá vítěz Magnesie Litery, ale od Viktora a Richarda o tom asi víme dost. Takže jsme se přesunuli do SF sálu, kde mi Saša Rusevský z XB-1 dal flešku s obsahy časopisu od jeho vzniku, kouknou na to, zda by se to dalo nějak rozumně převést do epubu.

Právě končil nějaký pořad Epochy, Zdeněk Pobuda domlouval se zvukařem, aby něco udělal s tím, že v sále bylo špatně slyšet, co říkají jeho hosté, ale znamenitě, co řvali odvedle z pódia Českého rozhlasu.

Vyčíhali jsme chvílku, kdy Zdeněk podlehl své kuřácké vášni, a odešli jsme s ním na čerstvé povětrí do stínu Křížíkova pavilonu s výhledem na sedmimetrový hrášek uprostřed vypnuté Křížíkovy fontány. Zdeněk s sebou odvedl ještě Toma Petráska a Pavla Fritze, za chvíli nás (nebo ten příjemný chládek) našla Milada Kuličková z Kosmasu, Martin Šust, Eva Hauserová a Ivan Adamovič. Tak dobrou společnost jsme na Veletrhu ještě nezažili...

Pak jsme s Tomem obešli pár stánků, já si popovídal s Jiřím Štěpánem z Hosta.

Od pěti jsme zašli na besedu o knize Lovec švábů. Jde o antiutopii Matěje Dadáka, brněnského herce, o kterém jsem pravděpodobně nikdy neslyšel, i když už je asi docela známý. Knihu vydal Host, besedu moderoval redaktor Radek Štěpánek. Námět vypadal zajímavě, Evropa blízké budoucnosti v totálním rozvalu, ale zpracování a důraz na osobní prožívání obyčejných malých lidí ve vleku událostí mě odradil od koupě. K tomu přidejte všudypřítomný hluk a vedro...

Pak jsme zašli na Frantovu přednášku o angažovanosti v literární fantastice, možná ji přetiskneme, tak jen poznamenám, že o text projevila zájem studentka olomoucké filosofické fakulty, která píše práci o Ivanu Foustkovi.

I Frantova přednáška byla dost přehlušována z vedlejšího sálu, takže ani nebyla taková škoda, že sál nebyl naplněný do plné kapacity.

Já už zase odpadal, tak jsme se po Frantovi vydali k domovu, cesta na tramvaj nám příjemně uběhla povídáním s Ivanem Adamovičem a Rosičkou, kteří se k nám přidali. Ivan mi prozradil, že Petr Koubský napsal velkou recenzi Mycelia pro Deník N.

● 11. června se opět odvážně vydáváme na Svět knihy. Po včerejšku jsme si pro jistotu nařídili budík na devátou a omezili čas na snídani, takže jsme před jedenáctou usedli ve skoro plném sále Fantasy & SciFi.

Za předlouhým stolem sedělo cca dvanáct autorů antologie Zákon genu, takže vlastně stačilo, aby si každý dovedl dva známé a bylo skoro přeplněno 😊. Pořad opět moderoval Martin Fajkus a opět velmi vtipně a pohotově. Dověděli jsme se, jak vznikaly předmluvy ke knize, jaká byla komunikace s Grygarem a Konvalinkou, že v zadání nebyla podmínka, aby v povídce vystupovaly dva hrášky, že se autoři měli vystříhat drsnějších vulgarit, aby se nedotkli sponzorujícího řádu sv. Augustina.

Pobavili mě zejména Tom Petrásek, Lucka Lukačovičová, David Šenk a samozřejmě Mistr Kotleta jako dvojediný autor a editor... Čím, to vám neřeknu, v tom vedru jsem zapomněl i důležitější věci.

Pořad byl skvělý, částečně i proto, že se nekonala včerejší akustikalypsa (rozuměj akustická apokalypsa). Následoval křest posledních dílů Mycelia. Michaela zůstala na svém místě, já se jen pozdravil s Vilnou a Richardem Klíčnickem, napil se pohárku šampaňského, ochutnal sušené houby, kterými se křtilo, houbové víno prostě v Čechách neseženete, a odkvačil jsem na besedu o knize *Metrická společnost* Steffena Maua do Literárního salonu (rozuměj stanu). K mému zklamání nešlo o dietologii (i má váha se po Vánocích pravidelně blíží k metrickému centu 😊), ale to mě mohlo napadnout už z toho, že spolu besedovali Petr Koubský a Marie Heřmanová z Sociologického ústavu AV (a také jedna z příčetnějších autorek Heroine). Petra snad představovat nemusím.

V krátkém a zplošťujícím shrnutí jde ve jmenované knize o digitalizaci našeho života, jeho převodu na čísla, který se provádí nejrůznějšími měřeními a poměřováními. Kupodivu téma jakoby v mnohém navazovalo na včerejšího Bártu. Samozřejmě

se za padesát minut nedalo dojít moc hluboko, a už vůbec ne k řešení; jestli bylo nějaké naznačeno v knize, pak si ji budu muset koupit. Stát a korporace o nás vědí stále více a stále snadněji s námi mohou manipulovat, na druhou stranu je evidence a znalost dat jednou z podmínek civilizace, která dokáže zajistit dostatek jídla a základních potřeb prakticky pro každého. To už je ale jen má námitka, na to v besedě nedošlo.

Vrátil jsem se do SF sálu na konec Vilmina pořadu, abych tam ještě zastihl Sanču, Moniku Jupovou a Frantu Moravce.

Pak jsme se zase vydali do pekelných sálů s knižní produkcí, dlouho jsem to nevydržel a šel se vzpamatovat do Stromovky, osvěživě tam voněly lípy.

Přiblížila se třetí hodina a zašli jsme opět do Literárního salonu na povídání o válce na Ukrajině v geopolitických souvislostech. Diskutoval filosof Václav Bělohradský (VB) s politologem Pavlem Baršou (PB).

VB si na začátku vzal slovo a rozebíral změnu diskurzu v posledních letech. Pro jeho odcházející generaci (je mu už přes osmdesát) byla nejdůležitější komunikace mezi soupeřící-

mi bloky, jejímž cílem bylo nedopustit jaderný konflikt. Zdá se mi, že dnes jsou hodnoty tak důležité, že by pro ně bylo možné vést i válku atomovými zbraněmi. (Nevím, zda to tak ale nevnímala jen levice, mám dojem, že pravice zastavila rozpínavost komunismu právě tím, že dávala najevo, že americký způsob života /spojený s náboženskou vírou/ je důležitější než prosté přežití a že jej tedy budou hájit všemi prostředky...)

Pak přešel k tomu, odkud čerpáme uvědomění, že máme pravdu. Tu sice má každý, kdo bojuje proti „Hitlerovi“ – tedy aktuálnímu extrémnímu zlu, ale to může být i docela laciná pravda, která po skončení bojů už neobstojí...

PB na to navázal zajímavou úvahou, co kdyby němečtí generálové svrhli Hitlera před obsazením Druhé republiky. Z Německa by se stal jen trochu autoritativnější stát, jakých bylo všude kolem plno, a Mnichovská dohoda mohla platit dodnes. To mi připomnělo knihu Jana Tesaře, který naznačuje, že s tím právě Beneš počítal, totiž že když se nebudeme bránit, překročí Hitler časem všechny meze, o kterých lze ještě vést diplomatická jednání, a veškeré jeho výdobytky budou anulovány.

Pak se probíralo, co s Ruskem a bojovnou rétorikou, kterou mají nové členské země EU a NATO. Co například s tím, kdyby

se Rusko podařilo rozvrátit nebo třeba i porazit. Nedokázali jsme stabilizovat Afghánistán, co tedy dělat s Ruskem, kde 80 % obyvatelstva je ochotno trpět za další slávu a prestiž svaté matky Rusi.

Ve stanu bylo celkem snesitelně, takže jsme ještě setrvali na další pořad, kde si nám už známý moderátor Radek Štěpánek povídal s Jiřím Padevětem o knize „1945“. Padevěť už vydal knihu *Republika*, kde každému ze 73 let mezi roky 1918–1990 věnoval krátkou povídku, ale rok 1945 mu přišel

tak zajímavý, že nyní vydal knihu jen o něm. Autor je jistě pracovitý a jistým způsobem zajímavý člověk standardních humanistických názorů. ☺

U vchodu do Křížkova pavilónu jsme potkali Vilmu a Honzu Kotouče, který jí vyprávěl nějakou pekelně dlouhou historku, asi po čtvrt hodině zjistil, že by už měl být jinde, tak se s velkými omluvami, že už s námi nemůže být, odporoučel ☺. My jsme si s Vilinou domluvili střední cestu do Liberce, něco málo pojedli a pak prošli pár pavilónů, Michaela si u stánku Dopravních podniků koupila model tramvaje ještě v klasickém červenozlutém provedení, vysvětlila obsluhu, že DP Praha musí řídit zkorumpovaní idioti, když tuto kombinaci nahrazují jakousi šedivou a červenou asymetrickou patlanicí. (Jak teď o čtrnáct dní později poslouchám zprávy, tak se celkem trefila.) Já si koupil Bártoých *Sedm zákonů*, prodávající mě politovala, že autor zrovna odešel, ale možná kdybych jej nezahlédl odcházet, tak bych se ke koupě neodhodlal...

Pak jsme potkali Hlouškovy, kteří přinesli svého mluvícího robota na pořad Františky Vrbenské, ale já už padal únavou, takže jsme se vydali k tramvaji. Michaela se cestou dopustila indiskrece, když odposlechla rozhovor zjevně otce s dcerou, ve kterém padla klíčová slova Ikarie a XB-1. Oslovila je a vyšlo najevo, že se jedná o pilného čtenáře Ikarie z Brna a budoucí studentku šestiletého gymnázia, jíž otec vysvětloval, co to Ikarie je. Tak jsme ho potěšili zákulisními informacemi

o počátcích časopisu a vyjádřili naději, že se třeba setkáme na Fénixu. Po rozloučení nás odchytil Filip Gotfrid s Hankou, kteří se u nedalekého útulného stánku se zahrádkou nad pivem a klobásou vzpamatovávali z horka a veletržního mumraje. Poseděli jsme s nimi asi hodinu, prohlédli si navzájem knižní a bižuterní úlovky a už celkem odpočatí se dopotáceli domů...

● **12. června** jsem vstal až před jedenáctou, ale naštěstí to byl jediný následek včerejšího vedra a programu dne. Po obědě se na kus řeči zastavil Přemek Houžvička a pak jsme si užívali něco jako nedělní běžné populace. Já si ve stínu pergoly přečetl pár povídek ze *Zákona genu*, hned první z nich začínala cestou v čase za Mendelem za účelem jeho likvidace. Musím se přiznat, že to bylo první, co mě napadlo, a ač jsem promýšlel daleko sofistikovanější konstrukci, než kterou předvedla Miša Mergllová, ta její byla lepší přinejmenším v tom, že ji nakonec sepsala.

Pak se zastavil Jarda Olša, jr., už je v Praze asi dva dny, ale ještě ne úplně vzpamatovaný z jet lagu. Probrali jsme *Bradburyho stín* a návštěvu Amerického centra, kde by v březnu mělo být pokračování výstavy o M. Breuerovi.

V LA se zase rozjždí covid, přestože v Sebastianově škole dodnes musí mít respirátory všechny děti během celého vyučování. Ale takhle opatrní jsou asi jen bohatí, ti také mají nejvíce co ztratit.

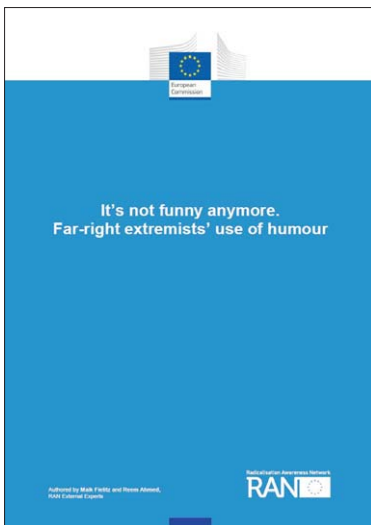
● **13. června** jak jen slušně parafrázovat filmovou klasiku, leje a leje a leje... První šipkové odpoledne vzdali Filip s Hankou a nakonec dorazil jen Honza Vaněk jr., který potřeboval něco nainstalovat.

● **14. června** jsem ráno (na ČRo Plus) zachytil zprávu, že z Gogolu propustili chlapíka, který měl kontrolovat „umělou inteligenci“ (chatbota) formou dialogu, a ta ho přesvědčila, že se obává vypnutí, tak jí začal shánět právníka, protože uvěřil, že se v tom programu vyvinulo vědomí. Mohlo jít o případ nějaké „sněhové vločky“ nebo jinak postojného člověka, ale je to zajímavé i tak, už žijeme v SF. Kdo čtení víc SF při učení, ta inteligence, nebo obecně její kontrolor?

Večer se dovidám, že Evropská komise bojuje proti pravicovým memům, vydala k tomu i příručku.

● **15. června** podnikáme velký výlet do Liberce, jako obyčejně s Vilinou, výjimečně bylo jen, že jsme vyjeli hned v poledne.

V Liberci jsme vyložili Honzu Vaňka jr., který se vydal na průzkum místních antikvariátů, pak jsme v justičním okrsku naložili Karolinu Francovou a vydali se za město, kde bydlí liberecká fanynka #1, Karlička, abychom tam udělali prohlídku její kozí farmy. Karlička se strachovala, zda máme řádné obutí, neb louka, kde pase, je plná zmijí a klišťat, ale vše nakonec dobře dopadlo. Po návratu do centra města našla Vilma parkovací místo u Karolína domu a odtud jsme se vydali do místní velmi příjemné pizzerie. Před šestou jsme se řádně posilnění dovalili do nových

prostor Světa Jotunheimu. Tam Vilma a Karolina pokřítily (samořejmě houbami) závěrečné díly Mycelia a pak jsme už tradičně vyrazili do Maškovky. Ta nás trochu překvapila pokoví-dovými cenami a jihoslovanskou obsluhou, Češi už asi nechtějí pracovat.

Mimořádně se nám podařilo odjet z Liberce tak brzy, že jsme stihli poslední metro a Vilma nás nemusela rozvázat po všech čertech. Asi se to povedlo i díky tomu, že Karolina na druhý den odlétala do Řecka a potřebovala se na to také vy-spat.

● **16. června** dopoledne navštívujeme felčarku, odpoledne absol-vujeme rodinnou sešlost a pak vyrážím Na Břežanku na schůzku s Longinem a Mortenem kvůli Scifistickým cvičením. Přidal se k nám Franta Novotný a ukázalo se, že z Brna je i Morten, takže to bylo na dlouhé rodácké povídání.

A večer se dovídám, že se udělovala Zlatá stuha a že Ri-chard Podaný získal cenu za Nejlepší překlad s titulem *Velký vezír Iznougud* a také cenu za Významný přínos dětské litera-tuře. Blahopřejeme.

Zejména druhou cenu Richard opravdu nečekal. A přitom si ji zasloužil jako možná žádný jiný z překladatelů. Tolik básni-ček, hříček jako on přeložil jen málokdo. A celá dlouhá léta platí, že když se někde objeví poezie, zejména nějaká vtipná, musí se za Richardem. Všimněte si, v kolika knihách je po-známka: překlad poezie Richard Podaný. Připomeňme za všechny veršovaný Slainův příběh, robotický rap z TOP10, spoustu skvělých básniček z Calvina a Hobbese, Iznougud je také kapitola sama pro sebe... A to je jen to málo, co si vyba-vím z hlavy. Blahopřejte! A jen tak dál!

Ricarderon

● **17. června** se v kavárně Nové scény No Na scházíme s Pavlem Mandyssem a probíráme možnost rozšíření kategorie Mag-nesie Litery o žánrovou literaturu, tedy v našem případě o fan-tastiku. Během hovoru se slunce nějak posunulo, vlastně tedy zeměkoule pootočila, že, a asi mi trochu svítilo do očí, protože

● **18. června** moc nevidím a přesně ten den si Pepa Pecinovský vybral, aby mi poslal svůj nový román, uvidím, kdy ho uvidím.

● **19. června** se jedeme rozloučit s Kristin Olsonovou, ve čtvr-tek odlétá na prázdniny do Států. Odpoledne dorazil mail od Ki-yomi Hirano, další antologie české SF se blíží vydání a já se do-vídám, že jsem asi kdysi slíbil napsat doslov... Ale dorazily i méně stresující maily, třeba od Star Trek star Terezie Invi Hole-šínské, objednáva si Interkom.

● **20. června** se u nás konečně zastavila Míša Talašová a probí-ráme korektury jejího románu, tedy pokud mi očka dovolila.

● **21. června** ukrajinský parlament ratifikoval Istanbulskou úmluvu. Země tak nepochybně prokázala, že patří do Evrop-ské unie, té internacionály pokrytů. V době, kdy muže posílá na frontu a ženy na západ do bezpečí (ale jen ty bez vousů a penisu), se zaváže k *vymýcení stereotypního pojmání rolí žen a mužů.* :-)

● **22. června** dopoledne čtu, co mi síly stačí, Verneovu *Cestu kolem světa za 80 dní* a v podvečer vyrážíme s Michaelou do MATu na schůzku KJV. Nečekali jsme velkou účast, Franta No-votný a Leonid Křížek se omluvili (tradičně opera a šerm) a na- víc se přiblížil čas dovolených a prázdnin. Nakonec se nás se-

šlo osm, vedle Filipa a jeho děvčat dorazili ještě Mirek Houška, Honza Vaněk jr. a Předseda, ten ale jen probral těžkosti s obno-vováním klubu a ještě před soutěží ve znalostech výše zmíně-né knihy zdrhnul do divadla.

Filip test milosrdně rozdělil na čtyři části, prvních dvacet otázek (z celkových osmdesáti) se zhruba krylo s částí knihy, kterou jsem stihl přečíst, a získal jsem krásných 13 bodů, z dalších dvaceti už ale jen pět... Nakonec zvítězila Boženka, která jako jediná stihla přečíst celou knihu. Skutečným vítě-zem byl ale Filip, že to s námi vydržel.

Večer pak do půlnoci dělám na Interkomu, je třeba dohnat čas oční indispozice.

● **23. června** jedeme s Michaelou do Amerického centra na ver-nisáž výstavy umělců s českými kořeny Česká stopa. Původně s námi měl jet ještě Jarda Olša, jr., ten si ale na poslední chvíli uvědomil, že jeho manželka odpoledne slaví jubileum. Takže jsem breuerovskou výstavu a možnosti další spolupráce s pa-nem ředitelem probíral sám jen s Míšinou pomocí. Předtím jsme ale zhlédli tvorbu Marcely Kourkové, Rogera Bohuslava a současného českého výtvarníka Jana Eipella.

● **24. června** Longin a Petr přišli s nápadem, že by v Interkomu přetiskli některé povídky ze své antologie Scifistická cvičení.

Pak zavola Jarda Olša, jr., tak jsem mu poreferoval dobré zprávy o včerejšku a špatné, že Ferryho Hlouse trápí dlouhý covid, což trochu ohrožuje knihu Breuerových povídek.

● **25. června** vyrážíme na redakční poradu s Šimonou Löwen-steinovou do Týnské literární kavárny kousek. Ta měla v sobotu kupodivu zavřeno, ale v blízké pivnici nám na zahrádce utřeli ještě mokré sesle a antiutopie z Německa blízké budoucnosti se zase přiblížila k vydání.

Zdeněk Rampas

Odposlechnuto

Ruská дума schválila dodatek k zákonu o mobilizaci – hor-ní hranici věku posunula z dosavadních čtyřiceti let na šede-sát.

Hana Šimková

Ještě že je průměrná délka života v Rusku osmapadesát.

Juraj Hrica

Jediným argumentem proti tanku je bezzákluzové dělo.

Viktor Janiš

Berounský Fantasticon

pokračování ze str. 1 Pavla Bareše jsem doposud neznal, překvapilo mě, jak je jeho mluvený projev podobný Míše Merglové či Kristýně Sněgoňové. Vilma mi pak řekla, že takhle dnes mluví většina mladých, kterým to dost rychle myslí. Trochu mě zaskočilo, jak velkou váhu Pavel přikládá moderním problémům, jako je třeba emancipace menšin nebo stalking... Poněkud mi to nesedělo se štírem, kterého si v jiné části knihovny nechal namalovat na tvář. Ale ono je dnes těžké rozlišit, co kdo považuje za hru a co za důležité...

Ester Kuchynková o tvorbě komiksu.

Následoval pořad Daniela Storcha z Pevnosti a Borise Hokra o seriálech. Většina dnešních fantastických seriálů mi připadá dost infantilní a sleduju už raději ty detektivní, ale chtěl jsem jim dát šanci. Brzy se ale ukázalo, že pořad je určen pro znalce a fanatiky a že vlastně ani nerozumím, o čem je řeč, protože česky zněly jen spojky a podobné gramatické prostředky. Což mi zase tak nevadilo, protože jsem se potřeboval najít a také si promluvit s pár lidmi, třeba Honzou Křečkem nebo Veronikou Marhounovou.

Během společného pořadu Vilmy Kadlečkové a Tomáše Kučerovského si posluchači udělali obrázek o vzniku vizuální podoby Mycelia i o anabázi obálek posledních dvou knih, kde hmyzák na přední straně postupně užírá veškerý text.

Zapomněl jsem se zmínit, že literární část conu (na které jsem setrval většinu času) se odehrávala v prostorách věnovaných jen fantastice, což by před čtyřiceti roky, kdy jsme začínali s její propagací, bylo jen obtížně představitelné, tehdy i v dobře zásobené knihovně pro SF/F stačila jedna nepříliš dlouhá polička. V dalších prostorách knihovny probíhaly pořady pro děti a mládež, věnované hrám a komiksům, toho se excelentně zhostily Ester Kuchynková, Klára Smolíková a Tereza „Temnářka“ Matoušková. Tam jsme se prakticky nedostali, natolik nás pohltil literární program v „našem“ oddělení. Jen s Ester jsme se viděli déle, když Vilmě donesla svou kresbu Oseanky jako ilustraci do Mycelia.

Aby zdůraznilo fantastický charakter SF/F oddělení, nechalo vedení knihovny vyzdobit podpůrný

sloup sálu sochou draka od místního umělce Vladimíra Větrovského. Od rána také mohli účastníci vybírat drakovi jméno. A nyní nastal čas draka odhalit a pokřtít.

Tomáš Kučerovský dostal do rukou jakýsi d'ábelský konfektomet (s ruským návodem k použití), který s velkým třeskem směrem ke drakovi vychrlil oblak různobarevné staniolové drti, načež Michaela Škeříková, ředitelka knihovny, dala draku jméno *Kawi*, což snad v nějakém exotickém jazyce (v indonéštině) znamená *knihovnik*.

Mezitím přijeli Martin Klíma a Vlád'a Chvátil, a byl čas na jen mírně opožděnou besedu s naším neúspěšnějším tvůrcem deskových her. Besedu moderoval Lukáš Klement, zjevně velmi znalý a připravený chlapík, který se uměl zeptat na věci, které nás zajímaly (i když jsme to do té doby třeba ani nevěděli). Takže jsme se dověděli, jak se Vlád'a seznámil s Martinem Klímou, jak jej napadla Krycí jména (jako všechny geniální a úspěšné věci náhodou, která ale přeje připraveným). Pak se k besedě přidal Tomáš Kučerovský, který promítl vývoj herních kartiček této deskovky a pohovořil o specifických požadavcích práce pro vývojáře her, která se dost liší od běžné ilustrátorské roboty.

Posledním pořadem conu byla přednáška Martina Klímy Budoucnost počítačových her. Jako u Martina takřka vždy byla velice vtipná a zároveň fundovaná. Škoda jen, že občas polyká konce slov či vět a je mu hůř rozumět... Formou přehledných a snadno pochopitelných grafů nám ozřejmil základní trendy a já si to přebíral tak, že v příštích deseti letech žádná softwarová ani hardwarová revoluce nenastane.

A nastal čas loučení s pořadateli i spoluúčastníky a vydali jsme se zpět k domovům. Vilma nás zase vezla okreskami do Ruzyně a už během jízdy jsme se shodli, že jsme absolvovali nejlepší con za mnoho let, a že jak paní ředitelka, tak další pořadatelé Tereza Micková, Petr Matula a všichni jejich pomocníci udělali úžasný kus práce. My jsme už byli z celého dne docela ucabrtaní, ale nezdočná Vilma ještě pokračovala za Martinem na večeri s Vlád'ou Chvátillem. **ZR**

Ruším, rušíš, rušíme: osudy knih v éře cancel culture

V šedesátých letech 20. století stál Max Schuster, spoluzakladatel nakladatelství Simon & Schuster, před těžkým dilematem. Albert Speer, Hitlerův hlavní architekt a ministr zbrojního a válečného průmyslu, napsal memoáry, které skýtalý nový vzhled do fungování nacistického vedení. Jak vzpomíná Schusterův šéfredaktor Michael Korda ve svých pamětech *Jiný život*, Schuster věděl, že kniha bude mít obrovský úspěch. „Je tu jen jeden problém,“ prohlásil, „a sice tento: nechci, aby se Speerovo a moje jméno ocitlo na obálce téže knihy.“

Napětí mezi morálkou a ziskem není v nakladatelském světě nic nového (Schuster nakonec Speerovy memoáry odmítl a ty posléze vyšly v nakladatelství Macmillan). Jen v posledních letech takových případů valem přibývá. Na rušení smluv tlačí davy na Twitteru, členové redakce nebo samotní umělci – Roman Farrow takto pohrozil nakladatelství Hachette odchodem, pokud vydá memoáry jeho adoptivního otce Woodyho Allena, stejně tak feministka Roxane Gayová stáhla svou knihu *How to be Heard*, protože její nakladatelství Simon & Schuster dalo alt-right provokatérovi Milovi Yiannopoulosovi zálohu ve výši 250 000 dolarů na vydání knihy *Dangerous*. To by samo o sobě asi nestačilo, ale Milo se mezitím stačil znemožnit skandálním výrokiem o pozitivních aspektech pedofilie na děti. *Dangerous* si Yiannopoulos nakonec vydal vlastním nákladem.

Metod nátlaku ani potenciálních výsledků není zase tolik; pojďme si je tedy představit na konkrétních příkladech:

Zastavení první, neurotické

Bylo to něco jako dokonalá bouře. Když se vydavatelství Hachette v roce 2020 rozhodlo vydat autobiografii Woodyho Allena *Mimochodem*, moc dobře vědělo, jak to bude kontroverzní krok. Sám Woody Allen redaktory upozornil na to, že je „toxický pária a ohrožení společnosti“, protože ho jeho adoptivní dcera Dylan Farrowová obviňuje ze sexuálního zneužití v útlém věku. Jejím bratru Ronanovi, který se v sestřině kauze vehementně angažuje, přitom o rok předtím vyšla ve stejném vydavatelství kniha *Catch and Kill* o Harveyem Weinsteinovi.

„Ctíme právo každého člověka vyprávět svůj vlastní příběh,“ uvedl anonymní zaměstnanec nakladatelství Hachette, „ale nesouhlasíme s tím, aby Woody Allen dostal platformu včetně distribuce, marketingu a publicity. Případá nám, že si takovou platformu nezaslouží a že zveřejněním paměti do jisté míry potvrdíme jeho příběh.“ Jiný zaměstnanec k tomu dodal: „Každý má právo reagovat na obvinění, která jsou proti němu vznesena, ale musíme jim za to platit tolik peněz? Každý by přece měl nést odpovědnost za své činy.“

Zaměstnanci se sešli, kauzu probrali, pak se sešli i s generálním ředitelem a nakladatelem. A když s nimi probrali své námítky, sáhli k demonstrativní stávce a pětasedmdesát jich vykráčelo z budovy. Nemysleli si, že je vedení vyslyší, ale v tom se mylili. Nakladatelství totiž od smlouvy s Woodyem Allenem odstoupilo a tiskovém prohlášení uvedlo: „Rozhodnutí zrušit vydání knihy pana Allena bylo těžké. Ve společnosti HBG bereme vztahy s našimi autory velmi vážně a nerušíme knihy jen

tak. Vydali jsme a budeme vydávat mnoho provokativních knih.“ Nakladatelství Hachette uvedlo, že je odhodláno „denno-denně dbát na to, aby zazněly různé hlasy a protichůdné názory“, ale zároveň „všem našim zaměstnancům zajistit podnětné, vstřícné a otevřené pracovní prostředí“.

Stephen King na to zareagoval na Twitteru: „Rozhodnutí nakladatelství Hachette ustoupit od vydání knihy Woodyho Allena mě velmi znepokojuje. Nejde o něj, pan Allen je mi volný. Znepokojuje mě to, komu nasadí náhubek příště... Pokud si myslíte, že je to pedofil, tak si tu jeho knihu nekupujte. Nechodte na jeho filmy. Nechodte si ho poslechnout, jak hraje jazz v hotelu Carlyle. Hlasujte peněženkou... Takhle to přece v Americe děláme.“

Woody Allen nakonec se svým memoárem zakotvil v nakladatelství Arcade, jehož šéfredaktorka Jeannette Seaverová napsala: „V této podivné době, kdy je pravda příliš často odmítána jako ‚fake news‘, dáváme jako nakladatelé radši hlas respektovanému umělci, než abychom se sklonili před těmi, kteří se ho rozhodli umlčet.“

Zastavení druhé, o dost kratší

Julie Burchillová je alespoň v Británii známá novinářka a spisovatelka. Svými texty, které deník *Observer* v roce 2002 popsal jako „skandálně upřímné“ a „obvykle urážlivé“, si vykolodovala několik žalob. Napsala také knihu *Vítejte u wokistických soudů: jak #identita zabila progresivní politiku*, která měla vyjít v roce 2021 u nakladatelství Little, Brown (součástí mediálního impéria Hachette), jenže to kvůli proříznuté Juliině puse nevyšlo: dostala se totiž do twitterové přestřelky s libertariánskou komunistkou Ash Sarkarovou. Burchillová o ní psala, že je islamistka, že „vzývá pedofila“, že nejspíš má knír a není dobrá v posteli. Taktéž o ní napsala rozvernou básničku o genderfluidní švédské trojce, v níž figurovala ona, Sarkarová a Marine Le Penová.

Žalobu proti Burchillové Sarkarová vyhrála a dostala tučné odškodné; aniž musela říct byť jen slovo, Little, Brown zrušil Burchillové smlouvu, což bylo vzhledem k tématu knihy ironické. Burchillová si našla dalšího nakladatele, ale na poslední chvíli ze smlouvy s Tabithou Stirlingovou vycouvala kvůli nakladatelčiným rasistickým výrokům. Kniha nakonec v listopadu 2021 vydalo nakladatelství Academica Press, ovšem žádnou díru do světa neudělala.

Zastavení třetí, hvězdné

Joanne K. Rowlingová je autorkou jedné z nejúspěšnějších románových sérií všech dob. Rovněž má účet na Twitteru a nebojí se ho použít. Při jejím velkém publiku je pak snadné naražit, zvláště když si vybere extrémně citlivé téma transgenderu. Vysvětlovat její pozici by bylo v rámci tohoto článku na dlouhé lokte, snad postačí lakonické shrnutí, že v její verzi genderové kritického feminismu je biologické pohlaví skutečné, důležité a neměnné a nemá se spojovat s genderovou identitou. Jiné feministky mají tento postoj za hanebně transfobní, a těm prvním

nadávají do TERFek (trans-vylučujících radikálních feministek). Jisté je, že i když se svůj postoj Rowlingová pokusila zformulovat citlivě, na Twitteru vyvolala bouři nesouhlasu a dostalo se jí od trans aktivistů a progresivistů stovek naprosto nechtutných sexualizovaných urážek. Za názor, že se „menstruujícím“ dříve říkalo „ženy“, se jí zrekla Emma Watsonová i Daniel Radcliffe, kteří jí vděčí za svou hvězdnou hereckou kariéru.

A nezůstalo jen u nich. Když Rowlingová přinesla do nakladatelství Hachette UK dětskou knížku *Ikabog*, odmítl na ní tým čtyř až pěti lidí pracovat, právě kvůli Joanniným „transfobním“ názorům. „Nechali se slyšet, že jsou proti jejím komentářům a chtějí vyjádřit podporu trans lobby,“ uvedl jeden zdroj z nakladatelství a další dodal: „Kdyby měli redigovat knihu o domácím násilí a oni sami by s něčím takovým měli neblahou zkušenost, pochopitelně by je k práci na takovém rukopise nikdo nenutil. Jenže tohle je pohádka pro děti. A kvůli tomu se svět nezboží.“

Vedení si s potenciálními stávkujícími pohovořilo a posléze vydalo tiskovou zprávu, v níž se mimo jiné píše: „Svoboda projevu je základním kamenem vydavatelství. Jsme bytostně přesvědčeni, že každý má právo vyjádřit své myšlenky a přesvědčení. Proto nikdy nekomentujeme osobní názory našich autorů a respektujeme právo našich zaměstnanců zastávat jiný názor.“

Nikdy nebudeme naše zaměstnance nutit pracovat na knize, která by jim svým obsahem z osobních důvodů vadila, to však odlišujeme od případů, když odmítnou pracovat na knize, protože nesouhlasí s názory autora mimo jeho tvorbu, což je v rozporu s naším přesvědčením o svobodě projevu.“

Kniha vyšla, zcela podle očekávání se stala bestsellerem a Rowlingová věnovala několik milionů liber ze zisku na charitu.

Zastavení čtvrté: *Quod licet lovi, non licet bovi*

Gillian Philipová je autorka bestsellerů, kterou jménem určitě neznáte. Psala totiž spolu s několika dalšími autory pod pseudonymem Erin Hunterová romány v rámci série *Zákon smečky* na zadání od firmy Working Partners. Dovolila si ale do svého bio na Twitteru napsat hashtag #stojímsJKRowlingovou. Což vzbudilo na Twitteru nevoli, která vyústila v její vyhazov. Tím tento příběh končí.

Zastavení páté, humří

Jordan Peterson je veřejný intelektuál par excellence. Je autorem knihy *12 pravidel pro život*, již se prodalo přes pět milionů výtisků. Potíž je v tom, že je to intelektuál pravcový a že svými výroky ohledně vhodných zájmen pro trans osoby či rasových otázek vzbudil značnou nevoli progresivistické levice. A když se zejména mladší redaktori kanadské pobočky nakladatelství Penguin Random House dozvěděli, že právě u nich vyšel jeho nová kniha *Rád není všechno*, nastal pláč (doslova) a skřípění zubů. „Peterson je ikona nenávislného projevu a transfobie,“ prohlásil jeden juniorní LGBTQ zaměstnanec na schůzi, „a vzhledem k tomu, že je ikonou bílého supremacismu, nemohu být bez ohledu na obsah knihy hrdý na to, že pracuji pro firmu, která ho vydává.“ Jiný zaměstnanec líčil, že „lidé na schůzi plakali, jak se Jordan Peterson podepsal na jejich životech“. Jeden kolega prý hovořil o tom, jak Peterson zra-

kalizoval jeho otce, a další mluvil o tom, jak vydání knihy negativně ovlivní jejich nebinární kamarádku. Třetí zaměstnanec serveru VICE World News sdělil, že firemní výbor pro rozmanitost a inkluzi obdržel nejméně 70 anonymních zpráv o Petersonově knize a pouze několik z nich rozhodnutí o jejím vydání podporuje.

Když se dotčným nepodařilo vydání knihy zablokovat, alespoň radili, že by se výnos z knihy této „ikony transfobie“ měl věnovat LGBTQ organizacím. Jordanova dcera Mikhaela napsala in margine článku ve VICE následující tweet: „Jak zlepšit podnikání ve dvou krocích: Krok 1: identifikujte plačící dospělé. Krok 2: vyhod'te je.“

Kniha pochopitelně vyšla, ne snad kvůli tomu, že se Peterson zastával stejnopohlavního manželství, jak argumentoval marketingový ředitel Scott Sellers, ale protože pět milionů prodaných výtisků předchozího titulu žádný pláč redaktorů nepřebije.

Další příběhy, například úspěšný nátlak zaměstnanců nakladatelství Simon&Schuster na zrušení memoárů někdejšího viceprezidenta Mika Pence (jenž se dle denunciantů provinil diskriminací marginalizovaných skupin a rasistickými a sexistickými opatřeními), by byly už jen variací na dané téma. Spíš bude užitečné shrnout si, čím se tyto případy liší a co je naopak spojuje.

Za prvé, mimořádně komerčně úspěšné a proslulé autory jako Rowlingovou nebo Petersona prakticky nelze zrušit. Nakladatel si dobře spočítá komerční přínos autora oproti přínosu mladého redaktora – navíc redaktora, který ani není ochoten vystoupit z anonymity v novinovém článku, natožpak aby se zachoval důsledně a z nakladatelství z morálních důvodů odešel.

Za druhé, i „zrušení“ autoři jako Woody Allen, Blake Bailey nebo Norman Mailer mají šanci u nezávislých nakladatelů jako Skyhorse Publishing.

Za třetí, pokud jméno nemáte, zavře se nad vámi voda. O smlouvu můžete jako Blake Bailey přijít v okamžiku, kdy na vás prokazatelně praskne nějaký #metoo moment, nebo když se jako Burchillová budete na sociálních sítích vyjadřovat opravdu problematičtěji.

Za čtvrté, existuje zřetelné pnutí mezi špatně placenými mladšími zaměstnanci a starším a movitějším vedením. Mladí jsou v USA zejména v redakcích nakladatelství a novin, nemluvě o akademické sféře, dost woke. Je jim cizí hledání konsensu či naslouchání druhé straně, protože druhá strana je podle nich bigotní a je třeba ji zbavit možnosti svůj názor na veřejnosti prezentovat. To je z hlediska nakladatele problém, protože redaktori jsou takto výrazně levicovější než publikum, pro něž vybírají a redigují knihy.

Za páté pak nakladatelé řeší opačný problém: koho by tedy měli publikovat – autory, kteří konvenují vkusu redakce, nebo autory populární u publika? A do jaké míry mají brát v potaz veřejná vyjádření svých autorů? Mají je striktně oddělovat od díla (protože autor je koneckonců mrtvý), anebo by měli jako barometr poměřovat nálady na Twitteru? Odůvodnit se dá ostatně obojí, nakladatel se v USA může vždy odvolat na první dodatek

ústavy, nebo naopak může vždy říci, že přece nemá povinnost publikovat každý rukopis.

Mohlo by se zdát, že to je pro český kontext příliš akademické, že u nás tyto otázky neřeší. Ne tak docela. Když se ruský spisovatel Sergej Lukjaněnko v dopise „Hvězdy nad Donbasem“ přihlásil k programu denacifikace a demilitarizace Ukrajiny (což si po událostech v Buče musíme překládat jako genocidu ukrajinského národa) a k plné podpoře Vladimira Putina a jeho „speciální operace“, vedení Arga na podnět redaktorů rozhodlo, že žádné nové tituly od Lukjaněnka již nebude vydávat a že zisk z těch, které jsou v prodeji, věnuje na humanitární účely.

Ač obecně nejsem příznivcem kultury rušení a ač si myslím, že zazní by měly pokud možno všechny hlasy, tady krok Arga naprosto chápu. Rozhoduje totiž vždy kontext.

Viktor Janiš / Host

Intersekcionalita

Sborník textů z online feministické konference

Vzala jsem inkriminovanou báseň Jiřího Žáčka, která se mi sice nelíbí svým obsahem, ale její rytmus a energie je fajn. Tak jsem si ji přešla a využila k tomu, abych shrnula nikoli to, proč jsou na světě holky, ale proč potřebujeme feminismus. Přiznám se, že mi ani moc nejde vymýšlení rýmů, ale s tím mi pomohly technologie. Rým na každé slovo se dá vygooglit. Pak už jen stačí rýmy poskládat k sobě, aby báseň sdělovala to, co chcete. Díky tomu se už na pana Žáčka vůbec nemusím zlobit. Vytvořil něco, co se stalo báží pro můj vlastní feministický produkt. Tady je výsledek:

K čemu je feminismus na světě

Na motivy básně Jiřího Žáčka napsala Lucie Jarkovská

K čemu je feminismus na světě?

Aby nás neviděli jen jako maminky.

Abychom se všichni dokázali usmát na toho, kdo je malinký.

Aby nás měl kdo pohladit

a nevyprávěl jen pohádku

o bílých princích na koni,

o zvonci, co na svatbě zazvoní.

Proto je tady feminismus,

aby náš svět byl v pořádku.

*Onehdá jsem prolístoval výše zmíněnou feministickou brožurku a napadla mě rouhačská myšlenka, zda to, jak dotyčné*í bojovnice*í (zatím jen) radí celé společnosti jak žít, není projevem stejné hochštaplérské odvahy, s jakou se pouští do básnění. Vzpomněl jsem si na to včera, když jsem četl o apce XPass do chytrého mobilu, která má mladým pomoci uchovávat pro pozdější potřebu doklad o souhlasu se sexem. Na straně 15 najdete zamyšlení filozofa naznačující složitost života, toho ve dvou zvláště, a pro mě i směšnost pokrokářských řešení. Grobenius*

Přijde zima, přijde mráz...

Večer 8. června se dovidám, že **Evropský parlament** schválil návrh, který by měl od **roku 2035** zakázat prodej nových osobních aut a lehkých užitkových vozů se **spalovacími motory**. Opatření se netýká ojetých vozů a bude ještě předmětem dalšího unijního vyjednávání. Kdo by si v tu chvíli nevzpomněl na termín IYI Nassima Taleba, česky intelektuál, a přesto idiot (IPI).

Dvě otázky, které napadnou každého člověka i bez škol, stačí, že někdy použil holicí strojek (na bradu nebo na nohy, to jsem z toho genderově vybrusil, co ☺), tyto mentální obry zjevně nenapadly.

Začnu tou zjevnější, totiž kde se vezme potřebná elektrická energie? Stavbu jaderných elektráren zelení pobratimové těch pirátů a podobných, kteří hlasovali pro, tak zkomplikovali, že tu žádná nová nejméně dvacet let nevznikne. S ruským plynem se také moc počítat nedá. Jedním z kořenů současné ukrajinské tragédie je, že ruští oligarchové a jejich politické krytí odmítli spolupracovat na své asistované sebevraždě. Evropa jim ve své bezelstnosti otevřeně říká: budeme od vás brát plyn jen do té doby, než nám pomůžete, abychom se na vás stali zcela nezávislími, tedy ještě tak osm let...

S plynem odjinud také moc nepočítejme, stavbu pobežních LPG terminálů a plynovodů od nich k nám spolehlivě zbrzdí / zastaví zelení aktivisté, jen EIA k něčemu takovému bude trvat roky.

Ale řekněme, že by se stal nějaký zázrak a energie se nějak třeba i obnovitelně vyrobila (třeba tak, že souvisle pokryjeme krajinu větrníky a vedle každého postavíme stejně vysokou věž, která bude s pomocí jejich nárazovitých dodávek energie vytahovat do stometrové výše stotonové závaží a jeho spouštěním budeme vyrábět šňávu za bezvětrí).

Druhá otázka tedy zní: jak pak dostaneme energii do těch elektroaut? Představa, že místo benzínek budou nabíjecí stanice, pokulhává, benzín se do nádrží dopravuje cisternami po silnicích. Stavbu nových elektrických kapacitních přípojek spolehlivě zastaví titíž lidé, kteří znemožní výstavbu plynovodů. Nemožno jinak, vždyť to přece dělají pro dobrou věc a v zájmu nás všech. Nenamlouvám si, že jsem jediný chytrý, koho to napadlo, a pokud to nenapadlo dotyčné europoslance, jistě jim to někdo už stihl říci.

Takže se nám problém dichotomicky větví na málo pravděpodobnou možnost, že se v Bruselu sešlo několik stovek naprostých idiotů, nebo je za tím možná ne zcela uvědomělý záměr. Co se asi stane, až jediné povolené auto bude něco jako Tesla? Budete je mít vy nebo váš zelinář či instalatér? Ne. Prostě chudí budou sedět doma a nebudou nikam jezdit a veškeré zboží a služby se zdraží o náklady elektrodopravy. A jestli si myslíte, že tím alespoň trochu ubyde CO₂ v ovzduší, tak dnešní elektroauto má při započtení všech výrobních externalit méně emisí až po ujetí cca čtvrt milionu km, takže jediným výsledkem bude, že mobilita bude dostupná jen bohatým. To je ale ještě daleko, mezitím náš nadpis...

K tomu se 14. června dovidám, že zelení eurofanatici hlasovali o vyřazení JE z taxonomie... Tihle lidi nic nepochopí, dokud jim rusák nevráží hlaveň do řiti...

Grobenius

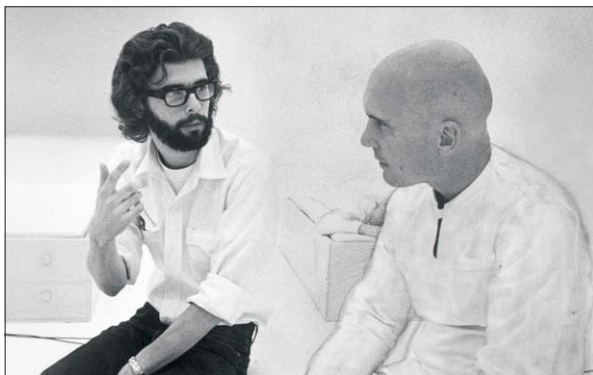
Před Hvězdnými válkami

George Lucas zná celý svět jako tvůrce Hvězdných válek, pravděpodobně nejslavnější sci-fi série všech dob. Tuto stránku Lucasovu tvorby dobře známe. Celou sérii vymyslel on sám – je to zvláštní, osobitá kombinace Josepha Campbella a Flashy Gordona, samurajských filmů, westernů a filmů o 2. světové válce. Lucas tento svět stvořil. Inspirací pro Chewbaccu byl Lucasův pes, který rád sedával na předním sedadle jeho auta. Křestní jméno Luka Skywalker se až podezřele podobá režisérovi příjmení. Tvar lodi Millennium Falcon byl zřejmě inspirován tím, že Lucas uviděl nakousnutý hamburger, z něhož trčela oliva. Tohle je Lucas jako tvůrce, ale on sám má mnoho tváří. Je tu Lucas Podnikatel, který si místo vysokého honoráře vymohl prodejní práva; po úspěchu filmu se výroba hraček inspirovaných Hvězdnými válkami podobala tiskárně peněz a Lucas na nich pořádně zbohatl. Je tu Lucas Vynálezce, Lucas, který použil průkopnické speciální efekty, nejprve skutečné efekty pro Původní trilogii a poté převratné počítačové efekty pro Prequely. Ovšem Lucas, který podle mého názoru není dostatečně vyzdvihován, je Lucas Režisér.

Chceme-li poznat Lucase Režiséra, musíme se vrátit do doby před Hvězdnými válkami. *Hvězdné války* svým způsobem ukončily Lucasovu režisérskou kariéru. Celkem natočil šest filmů. Nejprve to byly dva filmy, *THX 1138* a *American Graffiti* (Americké graffiti), a pak od roku 1977 už režíroval jen Hvězdné války. Na tak významného filmaře je pozoruhodné, že natočil pouze šest filmů. Avšak spokojit se s pouhým konstatováním, že natočil šest filmů, je samozřejmě podceněním jeho významu. Po prvním díle *Hvězdných válek* z roku 1977 se cítil příliš vyčerpaný a vyhořelý na to, aby stál o režii dalších dvou filmů série, a tak přijal roli výkonného producenta. Právě tato skutečnost jeho význam dramaticky bagatelizuje – bez něj by filmy neexistovaly. Lucas se na jejich vzniku a podobě podílel, jak jen to bylo možné, aniž by se pletl do cesty dvěma režisérům, které najal: Irvina Kershnera a Richarda Marquanda. Sehrál také klíčovou roli při vzniku filmů o Indiana Jonesovi se Stevenem Spielbergem, stejně jako při produkci projektů, jako je *Howard the Duck* (Kačer Howard) a *Mishima: A Life in Four Chapters* (Mišima: Život ve čtyřech kapitolách). Ale přesto, skutečně natočil pouze šest filmů, kde je oficiálně uváděn jako režisér, a dvě třetiny z nich jsou Hvězdné války.

Podle mého názoru není Lucas jako režisér dostatečně oceňován. O rehabilitaci kritikou pranýřovaných prequelů Hvězdných válek jsem se zasazoval již dříve. *Pomsta Sithů* je podle mě Lucasův nejlepší film a skvělé završení jeho kariéry. Objevují se zde všechny motivy, které ho v jeho tvorbě provázely: povaha rodiny a vzestup totalitarismu. Jde o technicky mistrovské dílo a je plný speciálních efektů, kterými se Lucas proslavil. Závěrečný souboj na lávou zalité planetě Mustafar mi pokaždé, když ten film vidím, vyrazí dech svou téměř až operní a emotivní krásou; je skvělým zakončením Lucasova celoživotního díla. Pokud se však chcete nechat přesvědčit o Lucasových režisérských kvalitách, musíte se nejdříve seznámit s jeho dřívějšími filmy, abyste pochopili, jakou cestou se mohl vydat.

Lucas se narodil v roce 1944 v kalifornském Modestu. Bylo to malé ospalé městečko s málo možnostmi zábavy. Lucas se však začal zajímat o auta a závodění a zapojil se do nově vznikající kultury závodních automobilů. Několik dní před absolutoriem střední školy utrpěl vážnou autonehodu; jeho vůz se několikrát převrátil a praskl mu bezpečnostní pás. Byl proto vymršten z auta, což mu pravděpodobně zachránilo život. Po dlouhém pobytu v nemocnici Lucas ztratil zájem o závodění a jeho prioritou se stala filmová tvorba. Odešel z domova a začal studovat na University of Southern California, jedné z prvních škol se vzdělávacím programem v oblasti filmu. Na USC Lucas natočil svůj slavný raný film *Look at Life* (Pohled na život). V rámci kurzu animace měli studenti za úkol natočit minutový

krátký film, který by zahrnoval základní kamerové techniky. Lucas šel v zadání ještě o krok dál, přidal zvuk a vytvořil abstraktní montáž plnou znepokojivých politických obrazů. Snímek se na univerzitě stal hitem a pomohl Lucasovi vybudovat si pověst jednoho z předních filmařů nové generace.

Prvním skutečným Lucasovým filmem se stal *THX 1138*. Stejně jako předchozí krátký film se i *THX* odehrává v dystopické budoucnosti, kde jsou zakázány sex i láska. Lidé musí povinně užívat drogy ovlivňující myšlení, které udržují populaci pod kontrolou. Dělníci, oděni v bílém a s vyholenými hlavami, pracují pod neustálým dohledem v prostoru, který se výrazně podobá obřímú skladu Amazonu. Občanům je přikazováno, aby „usilovně pracovali, zvyšovali produkci, předcházeli nehodám a byli šťastní.“ Snímek se mi moc nelíbil a nebedoval ani u kritiků či diváků. Ačkoli byl natočen s malým rozpočtem, přesto se jednalo o propadák. Nicméně, *THX 1138* byl i přesto velkým příslibem. Film je vizuálně působivý, všude se objevují děsiví roboti a zvukový design od Walthera Murche je propracovaný a nápaditý. A je v něm spousta myšlenek. Film je až děsivě prorocký a působivý díky kombinaci strohých barev, světla a zvuku. Na to, že se jedná o filmařskou prvotinu, je to skutečně vynikající počín – Lucasovi bylo v době natáčení pouhých 26 let.

Na filmu *THX 1138* se Lucas hodně naučil. Především to, že diváci v 70. letech nechtěli vidět depresivní dystopické snímky, protože politické klima bylo samo o sobě dost skličující. Po zkušenosti s *THX* napsal Lucas *Americké graffiti*, osobní

výpověď o automobilové kultuře v kalifornském Modestu. Film pojednává o skupině teenagerů a jejich dobrodružstvích během jedné noci v létě 1962. Tři hlavní postavy představují různé složky Lucasovy osobnosti a jejich příběhy se během filmu prolínají. *Americké graffiti* je jedním z oněch půvabných, okouzljících, odlehčených filmů 70. let. Má fantastický old-schoolový soundtrack zahrnující skladby od Buddy Hollyho až po Beach Boys, které do filmu upravil legendární rozhlasový DJ Wolfman Jack. Film se vyznačuje dobovým, téměř až dokumentaristickým střihem, protože Lucas chtěl vystihnout své dětství co možná nejpravdivěji. Ten snímek je navíc skutečně vtipný, s okouzljivými výkony celého hereckého obsazení, včetně mladého Harrisona Forda. Přestože šlo o nízkorozpočtový film, stal se z něj nečekaný hit, který vydělal přes 140 milionů dolarů. Když Lucas natočil tuto laskavou komedii o dospívání, trefil se do kulturního ducha své doby.

Americké graffiti mohlo Lucasovi značně usnadnit situaci, ale i tak měl problémy s natáčením *Hvězdných válek*, na kterých pracoval několik let. Až na jedno studio ho všechna odmítla. Ale jak se říká, stačí jen jedno. Produkce *Hvězdných válek* se notoricky potýkala s problémy – všichni si mysleli, že Lucasův bizarní film pro děti o vesmíru nemůže uspět. Snímek se však přesto hitem stal, stejně jako nejvýdělečnějším filmem všech dob. Vše ostatní je, jak se říká, historie. Ale ten příběh se mohl také vyvinout úplně jinak. Mohlo se klidně stát, že se Lucas v dětství nikdy nezačal zajímat o sci-fi seriály. Možná všechna studia *Hvězdné války* odmítla a ty filmy se nikdy nenatočily. Pak by Lucas pravděpodobně zrežiroval další nezávislé, experimentální nízkorozpočtové filmy. Stal by se i kritikou uznávanějším režisérem, protože měl očividně schopnosti, vízi a talent točit zajímavé filmy.

Místo toho natočil *Hvězdné války*, vytvořil dvě filmové trilogie a stanul v čele celé zábavní značky zahrnující videohry, televizní pořady, knihy a komiksy. A to paradoxně poškodilo jeho pověst filmaře. Jednoduše řečeno, stal se příliš úspěšným na to, aby byl brán vážně. Jeho filmy byly považovány za vulgární a příliš podřízené komerci a závislé na speciálních efektech. Pokud však znáte Lucasovu ranou tvorbu, je vám jasné, že tomu tak není. Lucas dokázal natočit osobní, intimní filmy ve stylu „nového Hollywoodu“ sedmdesátých let, stejně jako další režiséři, např. Robert Altman, Brian De Palma a Francis Ford Coppola. V „novém Hollywoodu“ měl hlavní slovo režisér, nikoliv studio. Nejdůležitější byla režisérova vize a *Hvězdné války* jsou zářným příkladem filmové tvorby „nového Hollywoodu“. Jedná se o osobní příběh, jehož záměrem nikdy nebylo dosáhnout takové popularity, jaké se mu nakonec dostalo. Lucas svému obecenstvu nenabízel to, co chtělo, ale dal mu něco, o čem ani nevědělo, že to chce.

Úspěch *Hvězdných válek* pomohl pohřbit myšlenku „nového Hollywoodu“ – i když toto hnutí se zrovna nesnažilo si pomoci. Řada propadáků jako *Heaven's Gate* (1980, Nebeská brána) a *One From the Heart* (1982) přesvědčila studia o tom, že je třeba autorskou tvorbu usměrnit. *Hvězdné války* se spolu s *Čelistmi* staly prvním skutečným letním blockbusterem a předznamenaly změnu od umělečtější zaměřených malých

snímků k filmům, které kladly důraz především na komerční úspěch. Možná k tomu přispěl i Lucas Podnikatel. V podstatě se nakonec stal tím, čemu se snažil vyhnout. Přestože akcentoval nezávislou filmovou tvorbu, která nebyla podřízena korporacím, stal se Lucas paradoxně šéfem korporace, kterou pak v roce 2012 prodal skutečnému padouchovi této branže, společnosti Disney. Neobviňujme však Lucase Režiséra z hříchů ostatních Lucasů. Jeho filmografie je velkolepá a neotřelá, a to i bez ságy *Star Wars*. Jsem fanouškem *Hvězdných válek*, ale především jsem fanouškem George Lucase. A tak pokud jste ještě neviděli jeho ranou tvorbu, doporučuji vám, abyste si ty filmy vyhledali.

Petr Svoreň, jr.

Odposlechnuto z rozhovoru v Echu

Láska – pravda – nenávisť. Německý filozof Peter Trawny věnoval každému tématu jednu knihu:

Platonská tradice hledá definice [i lásky]. Považujete i to za chybu? Ve své knize předestíráte nespočet druhů lásky...

Lásku nelze definovat. Její význam je příliš bohatý. V lásce je všeho příliš.

Přesto nabízíte když ne definici, tak myšlenkovou nit, která se táhne vaší knihou. Láska je sebeponížení, ponižení vlastní svobody. Doslova píšete: „Kdo miluje, říká se hry na svobodu.“

Ano, to je trochu provokativní...

... zvláště když zároveň tvrdíte: „Člověk jednadvacátého století vzešel z dějin osvobozování.“ Je-li to pravda, je pro nás, moderní lidi, kteří si tak cení své svobody, láska v lepším případě čímsi nedostupným, v horším – když už na lásku dojde – násilím...

Ale podle mě tomu tak je. V moderně pohlížíme na člověka jako na soběstačnou bytost. Vepsalo se to do filozofie, politiky, morálky. Jenže když milujeme, nejsme soběstační. Proto se nám v lásce moc nedaří, a proto se připojuj k větě Theodora Adorna: „Každý člověk – bez výjimky každý člověk – se dnes cítí nedostatečně milován, protože každý člověk umí jen nedostatečně milovat.“ Mám za to, že tato neschopnost souvisí s důrazem na autonomii. Láska nemůže stát na nezávislosti. Když milujeme, cítíme slabost, zranitelnost, strach, závislost. Nepopírám důležitost autonomie, ta je stěžejní především v morálce a politice. Ale v mileneckém vztahu nemá své místo. A pakliže někdo staví vztah na autonomii, dospívá v lepším případě ke karikatuře vztahu.

Do němčiny jste překládal slovínského filozofa Slavoj Žižeka. Myslím, že vaše úvahy se v tomto bodě potkávají. Žižek ilustruje obtíže lásky na anglickém termínu to fall in love – zamilovanost se zde spojuje s pádem. Když se zamilujeme, ztrácíme rovnováhu, pozbýváme jistotu. Podle Žižeka to má láska na Západě těžké proto, že pasivitu nechápeme jako něco pozitivního, jako něco, skrz co se můžeme rozvíjet, dokonce nacházet sebe sama...

Ano, v pasivitě zaznívá passio, což je utrpení i vášně. Přistoupit na utrpení, trpět kvůli někomu, to je něco, co nemíníme snášet. Je příznačné, že moderna odmítla náboženství, tento tradiční zdroj moudrosti, podle které je utrpení přirozeným lidským údělem. Trpět je nám zatěžko i proto, že v tom nevidíme smysl. Jenže ať chceme, nebo ne, trpět budeme.

s Peterem Trawnym rozmlouvá Tereza Matějčková / Echo #22

Poslední „tomanovka“

Nedávno zesnulý Vlastislav Toman mohl ještě listovat svou objemnou novinkou *Nové příběhy Malého boha a Kruana. Život s Ábíčkem*. Krásně vydaná, lesknoucí se, velká publikace. Skládá se ze vzpomínek na práci ve slavném časopise ABC a z kresleného příběhu plzeňského výtvarníka Petra Šrédla, který završil populární komiksovou ságu o Malém Bohu a Kruanovi, jejíž náklad přesáhl půl milionu výtisků. Vlastislav Toman v novém scénáři reaguje na tradiční už otázky čtenářstva či publika. „Co bylo předtím?“ „Dořeknete nedořečené?“ Pokusil se doříct.

Dořečení někdy může být i na škodu, to je pravda. U ryze fantazijních výtvorů, třeba. V ranku science fiction je to však v kouzelném pořádku a u Tomana se doplnění týká hlavně umělého kraba, kterého jsme z naší planety poslali na „mladší sestru Země“, planetu Žlutou.

Teprve tam ho místní, ještě primitivní obyvatelé nazvou Malým bohem, ale netušili jsme jako čtenáři Ábíček, že původně „boha“ vymyslel pražský student Tomáš Farský. Až později byl jeho projekt zaregistrován vědci, což bylo štěstí, kterému nekráčet vstříc. Naopak, „zašlival se“ kdesi v Zádveři na Šumavě. Ale mocné vývojové středisko Eurokosmos doletí až tam, aby Toma vsadilo do týmu, kde navíc nepracují jen chlapi.

Farský budoucího „Boha“ vytvořil jen jako hračku pro svého pětiletého syna, aniž ještě tušil, že dělá prostředek kontaktu s mimozemskou civilizací, a když projekt podpoří sama Rada obrany Země, vzniknou podle jeho etalonu hned čtyři pavoukovití roboti. Jeden bude záložní, zůstane na Zemi, ale tři další putují kosmickou lodí k Základně na Měsíc a odsud v raketě Oči Země k Žluté planetě. Krabi dlí ve zvláštních „vejcích“, z nichž jedno skončí v údolí Gron-c-chů. To jsou fakticky lidé jako my, jenom na nižším stupni vývoje, a začnou „dítě Zářícího boha“ uctívat, ba využívat. Ano, zprvu se bojí, nicméně strach opadá, až krab na hřbetě vozí i děcka. Přesto je taky zbraní a ne beránek. Zabije třeba – za nocí útočící – šelmu moa. A ukazuje se, že ani moa není nejhorším nepřítelem Gron-c-chů, na jejichž ženy mají spadeno čtyřruční opolídé. Není to teď výtka, ale Tomanovo podvědomí tady zužitkovalo motivy z knih, které četl už v dětství: z Doylova *Ztraceného světa* (útočící opolídé) i z Burroughsovy ságy o Marsu (vice-ruci): ostatně přepsal do scénářů i právě tyto cizokrajné příběhy.

A Žlutá planeta ve vztahu k nám? Je v hledáčku. Skrz oko Malého boha mohou lidé včetně Toma a jeho kamarádky Pauly pozorovat vzdálenou civilizaci, zatímco krabi moduly Alfa a Beta dopadly na jiná místa cizího světa – a odmlčely se. Spolu s Petrem Šrédlem a Vlastislavem Tomanem je teprve objevujeme.

Lidstvo v jejich příběhu ještě nějakou chvíli analyzuje jazyk a slovník Gron-c-chů. Teprve po třech letech vysílá na Žlutou planetu sedmičlennou posádku včetně Toma a Pauly.

Další část *Čas Kruana* se odehrává po třinácti letech, kdy

dělá titulní mladík zkoušku z dospělosti. Otec Ru mu pohádkově dává tři úkoly: Kruan musí chytit a zkrotit tzv. oroně, musí z „Velké vody“ vyzdvihnout památný meč Zářících a ze špičky Zelené hory má vydobýt rovnou z hnízda vejce Rany, potvory podobné pravěkému pterodaktylovi. I dá se do toho a jsme svědky, jak likviduje strašlivou podmořskou příšeru a jak se setká s kmenem vodních Guz-tidů. Dále si Toman vysnil i „chobotnici“ granku a plovoucí zem, skrz niž se můžete propadnout do vodních hlubin. To hrozí taky objevenému Beta-vejci.

Jindy Toman a Šrédl vykreslují útok „dračí sengy“ a je to jen Šrédl, kdo dal dámám Žluté planety až saudkovsky atraktivní vzezření. Ale přijde velké ALE: Žlutou planetu neobjevilo jenom dobrotivé lidstvo a uvnitř kraba Beta najdou vědci známou v pádu „Zla z vesmíru“. To ke Žluté planetě směřuje... A zdá se, že tady autor nedořekl.

Jak příběh hodnotit? Z jedné strany má optimismus, ba nadšení let šedesátých, kdy eskalovalo dobývání kosmu; ze stránky druhé je fantasmagorii v nejlepší slova smyslu. Tato až bujará kombinace je nezvyklá a snad i proto měla úspěch u někdejších dětí. Netrápila ji ani žádná výraznější konkurence, ale na tom nezáleží a Kruan je prostě Tomanův John Carter, Rahan i Superman. A vše se před námi odehraje na padesáti stranách, ne více. Za nimi už Toman bez pomoci kreseb vypráví o „životě s ABC“, což je ovšem reedici publikace z nakladatelství Ostrov (2005).

Závěrem autor shrnuje i své aktivity za posledních třicet let, není jich málo. Prošel řadou redakcí, ale šlo již o krátká angažmá. V letech 1995-1996 v měsíčníku *Česká škola* (zrušen), půl roku v *Magazínu 2000* (odtud jej vyhodili), pak dokonce ve filmovém časopise *Movie*. Roku 1998 dostal šanci v *Pražské vydavatelské společnosti*, ale ani zde jeho projekt časopisu nevyšel. Byl také konzultant *Modeláře* a spolupracoval s mnoha magazíny, z nichž jmenujme *Střeleckou revue*, *Pevnost*, *Ikarii*, *Čtyřlístek* a *Mozaiku Pionýra*, kde pět let vedl rubriku Tržiště. Průběžně taky vycházely reedice jeho knih a komiksů, roku 2008 sbírka povídek *Třetí výprava*. Dočkal se ocenění a jeho bibliografie je vskutku monumentální. Nevyšel jen pokus o film či televizní seriál podle příběhů Žluté planety, který chtěl produkovat Tomáš Krejčí. A ABC? Dodnes vychází. Samozřejmost to zdaleka není, což si nejlépe ozeřejmíte, pokusíte-li se o vyhledání jakéhokoli časopisu éry socialismu. Většinou zanikly. Nebo se přejmenovaly – a taky zanikly. ABC ne. Jako jeden z mála těch časopisů ještě žije: jen věkový průměr čtenářů se posul z rozpětí 10-14 na 8-12 let. Nakonec, zdá se mi, stejně všichni propadneme do světa virtuální reality alias internetu. Časopisů ani novin už nebude. Je to pochmurná vize? Snad. Ale mladým bude připadat samozřejmá a Tomanovy a Šrédlovy příběhy si rádi vyhledají na webu. Vedle mnohého jiného.

Ivo Fencel

Kreslil Petr Šrédl, XYZ, Praha 2022, 288 str., 599 Kč

RIVALOVÉ FOREVER

LEDNÍ HOKEJ

Na mistrovství světa v ledním hokeji v roce 1950, které hostila Anglie, měli naši hráči obhajovat mistrovský titul ze Stockholmu 1949. Navíc měli bojovat o třetí titul v řadě, protože byli mistry světa i rok předtím. Jejich letadlo stálo na ranveji a hráči čekali na odbavení v hale ruzyňského letiště, když jim bylo oznámeno, že se termín odletu na šampionát odkládá. Následně byli všichni zatčeni, uvězněni a postupně odsouzeni k mnohaletým trestům pod smyšlenými záminkami. Zní to jako svérázná postapo, ale jde bohužel o skutečný příběh hráčů, kteří reprezentovali svou zemi ve špatné době a se kterými si úchylný režim kruté pohrál. Nejtvrdší trest (15 let) „vyfasoval“ legendární brankář Bóža Modrý. Ten paradoxně na letišti vůbec nebyl, v předchozím roce se vzdal reprezentace a bylo tedy úplně zcestné ho podezírat například z úmyslu emigrovat. Byl však osobnost, přirozený vůdce a vzdělaný člověk, a to se neodpouští.

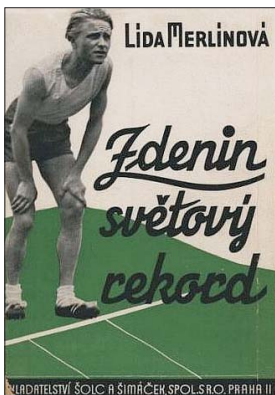
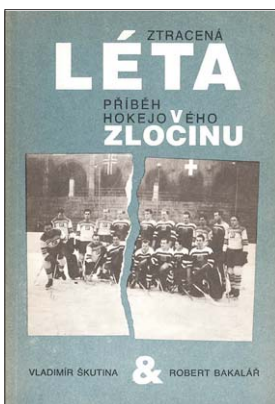
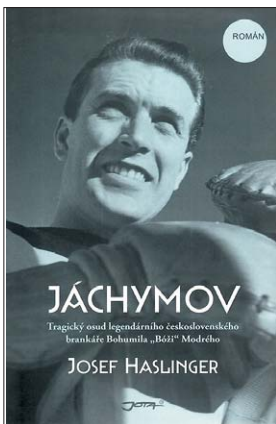
A právě jeho osudy románovou formou zpracoval rakouský spisovatel Haslinger na základě vzpomínek jeho dcery Blanky. Jde o nelicenciální příběh promíchaný s fiktivní postavou Anselma Findeisena, takže celek není tak drsný jako třeba Lustr pro papeže. Nicméně realita drsná byla, podmínky v lágrech podlomily Modrého zdraví natolik, že zemřel krátce po propuštění ve věku pouhých 46 let. Komunistům se podařilo zlikvidovat nejen reprezentační tým, ale i každou vzpomínku na něj, tohle téma bylo před rokem 1989 tabu. Dokonce ani legendární komentátor Josef Laufer, který samozřejmě komentoval zápasy národního týmu a osobně byl na mistrovství světa, kde se naši stali světovými šampiony, ve svých vzpomínkových knihách nemohl o tomto týmu nic napsat.

Může se zdát, že je to trochu ostuda, když se takového tématu chopil až rakouský autor, ale není tomu tak. Hned v roce 1990 vyšla připomínka této tragické události od Vladimíra Škutiny a Roberta Bakaláře s názvem Ztracená léta – Příběh hokejového zločinu. Brankář, na kterého se mělo zapomenout, dnes zapomenutý není a v roce 2011 byl uveden i do Síně slávy IIHF (Mezinárodní hokejová federace).

ATLETIKA

Další zajímavá kniha je Rekordwoman. A to hned z několika důvodů. Připomíná zapomenutou předválečnou atletku Zdenou Koubkovou, držitelku hned několika světových rekordů a svého času nejlepší běžkyni světa. Současně je to zajímavý příspěvek na dnes velmi propírané

téma změny pohlaví. Rekordy Zdeny Koubkové byly totiž s velkým odstupem dodatečně anulovány, protože v roce 1936 atletka podstoupila operaci změny pohlaví a současně si změnila

jméno na Zdeněk Koubek. Devadesát let stará a téměř zapomenutá historie dýchá současností a vyjadřuje se k aktuálním otázkám. Poučení, které říká, zní: Neřešíme zde nic nového, jen to řešíme jaks jinak a zřejmě úplně blbě. V knize je celá řada dalších zajímavých informací, které to jen potvrzují – především osoba spisovatelky Lídy Merlinové, která se svojí knihou Zdenin světový rekord „zasloužila“ o medializaci celého případu, což de facto okamžitě způsobilo konec sportovní kariéry úspěšné atletky. Lída Merlinová byla oblíbenou autorkou homosexuální části společnosti, psala úspěšné erotické romány a publikovala v časopise Hlas sexuální menšiny (...). Po smrti manžela, od roku 1949, už žila jen se svou partnerkou.

Případ Zdeny Koubkové nebyl ojedinělý, ve stejné době postihl podobný osud dvě další atletky světové třídy a také v současnosti probíhá debata o problematických rekordech Jihoafričanky Semenyaové (shodou náhod jde také o běh na 800 metrů jako u Zdeny Koubkové). V této souvislosti mi přijde naprosto zcestně napsané heslo Zdeněk Koubek na Wikipedii, když je celé podané v mužském rodě, přestože popisuje zejména tu část života, kdy Zdeněk byl ženou, kdy šlo o ženské závody a rekordy. Tady vidím prostor pro pseudokorektní a feministické běsnění. Ale jen tady...

MOTOSPORT

Po zaslouženém úspěchu Rivalů brzy následoval (podle hollywoodské obchodní logiky) další retro-auto-závodní film, který vlétl do kin pod názvem Ford vs. Ferrari (u nás jako Le Mans 66) a raketovým tempem zabodoval v žebříčkách i v návštěvnosti. Zdálo by se, že milovníci motorů si určitě přijdou na své, ale ne tak docela.

Už samotný název filmu je poněkud zavádějící. Ve skutečnosti je to film o automobilech Ford, konstruktérovi Shelbym a jezdci-potížištovi Kenu Milesovi. Ferrari je jen v názvu, ve filmu je minimalizováno do pozice zlého soupeře na závodní dráze, o jeho zázemí a jezdcích se nedozvíme nic. Na příběh to však nemá zásadní vliv, je dostatečně zajímavý i tak, protože americký automobilový sport u nás není zdaleka tak známý jako profláknutá červená auta s koněm. Sledujeme zrození a detailní životopis legendárního závodního auta Ford GT 40, což je na jednu stranu strhující podívaná, ovšem poněkud

jednostranně podaná. Další lidé kolem GT 40 (a koneckonců ani další auta) nedostali vůbec žádný prostor, navíc postava Henryho Forda II. působí spíš jako karikatura než reálný člověk. Ve filmu úplně chybí ostatní jezdci (a nebylo jich málo), kteří jezdili s GT 40 nebo v Le Mans – Phil Hill, Denny Hulme, Chris Amon, Jackie Ickx a mnoho dalších. Mnozí z nich později tragicky zahynuli a určitě by si zasloužili v takovémto megahitu alespoň epizodní roli. Na dojmu nepřidá ani divadelní rvačka hlavních aktérů na trávníku před domem, která je asi nejslabším (a zbytečným) okamžikem celého filmu. Naopak jedním z nejsilnějších momentů je Kenova hádka s manželkou v jedoucím autě.

Finále probíhá – celkem logicky – ve Francii na okruhu v Le Mans. Jenže 24 hodin Le Mans je vytrvalostní závod, a to tvůrcům jaksi uniklo. Není to jen o rychlosti, ale především o únavě, houževnatosti, taktice, soudržnosti týmu a spolupráci. Piloti jedou dva a pravidelně se střídají, auto a mechanici pracují nonstop. Kdo to nezažil, nedokáže si představit, jak je náročné tohle dělat celých 24 hodin. A to mi v tom filmu chybělo nejvíce. Ani zmínka o druhém pilotovi (byl jím Denny Hulme), žádná

únava v boxech, jen trapná scénka s maticemi a zavírání dveří kladivem. Ten závod je peklo, ale o tom se divák nedozví téměř nic (vím, o čem mluvím, 24 hodin Le Mans jsem totiž párkrát jel).

Pokud jde o žánrové zařazení, Le Mans '66 je v podstatě životopisný film. Detailně popisuje několik let života Kena Milese, který skutečně auto testoval a závodil s ním. Pro Evropana určitě zajímavá postava, protože nejezdil Formuli 1 a byl u nás zcela neznámý. Filmové podrobnosti z jeho života jsou však zčásti smyšlené a neodpovídají historické skutečnosti. Také Ford GT 40 je tady podán spíš jako zvětšený Blesk McQueen než reálné auto. Aktuální pozice filmu na ČSFD je nesmyslná, nenechte se tím ovlivnit a spíš se mrkněte na starý film Le Mans se Stevem McQueenem (ovšem jen pokud jste už viděli Rivaly). **Radek Dojiva**

Josef Haslinger, Jáchymov, Jota 2012

Pavel Kovář, Příběh české rekordwoman, Pejdlova Rosička 2017

Le Mans '66, USA / Francie, 2019

Pár poznámek k Moři klidu

Je to korejský seriál, na Netflixu běží jeho osm dílů. Čert ví, jestli chtějí pokračovat. Na ČSFD tomu dali jen 69 % a docela to sprdli. Mně se to líbilo už proto, že mám rád hard sci-fi. V podstatě je to variace na téma Větřelec: na Měsíci leží stanice o rozloze Westfield Chodov, Pražáci budou vědět, o čem mluvím. Bezvýhradně oceňuji výpravu – stanice je to stanicovitá, Měsíc pravděpodobný, hra „na jako“ přesvědčivá. Výhradu mám jen k tomu, že se tam letí raketoplánem přilepeným na tu obrovskou startovací raketu – až na Měsíc, to si z nás dělají srandu. Navíc, technologický skok: když se vlečou z raketoplánu (přistál v kamenné na bříše, ehm...), tak se pěkně vznášejí v šestinové gravitaci, když vejdou do stanice, zapnou umělou gravitaci, aby mohli běžet normálně. Hezký, ale pak mi v tom ten raketoplán neštymuje. Taky se mi líbí, že v té stanici pořád chodí ve skafandru, třebaže je tam normální vzduch a všechno. Ale sluší jim to, zejména Bae Doo-na (na obrázku). Jak ta dovede být vyděšená a smutná... dostane k tomu hafo příležitosti.

voda není. Pak je tu motiv vlivu této vody na lidské organismy a na rostliny (léčivé? mutační? podpurné? nevíme). Pak jsou tu pletichy vlády a do toho pletichy nějaké tajné organizace, o níž se nic nedozvíme. A nakonec, to pak už je gól, zmutovaná holčička, která běhá bosky bez skafandru v měsíčním prachu.

Když se to rozloží do osmi dílů, tak je celkem pořad na co koukat (někteří ti Korejci jsou povážlivě si podobní, ale vybíjením jejich počet klesne na únosnou míru), a jak říkám, pro fanou hard sci-fi je to lepší z běžné nabídky. Kdyby se to tedy sestříhalo na rozměr filmu, byl by z toho nesourodý guláš (le-da že by se některé náměty opomenuly, ale pak by nám zmizeli Korejci, jako kdyby je vystřelil James Bond ze svého Aston Martina).

To je zřejmě specifika seriálového psaní (taky jsem psal jeden seriál, arcifi ne sci-fi) a psaní na pokračování: on každý ten díl (= pokračování) je trochu svět sám pro sebe a není zas tak moc důležité, aby to souviselo. Určitě nesrovnalosti divák (čtenář) odpustí. Ale nesmí se to přehánět, a zmutovaná bosá holčička pobíhající po kráteru překročila červenou linii. To už nepřekousnu. Pro mě autorské poučení: přesně specifikovat, o čem to je, a nevypomáhat si pro překlenutí hluchého místa novým tématem. Mockerát jsem se toho prohrěšku dopustil.

Ondřej Neff – <https://www.neff.cz/>

Korea 2021, Režie: Hang-Yong Choi, scénář: Eun-kyo Park, hrají: Doo-na Bae, Yoo Gong, Joon Lee, Sun-young Kim, Sung-tae Heo, Hae-yeon Kil, Moo-saeng Lee, Soon-Won Jung, Rae-hyeon Cha, Hee-jin Choi

Disclaimer

Toto není recenze, však je to v rubrice O psaní. Zajímá mě stavba příběhu a opomenu všechno ostatní. Už jsem slyšel názor, že kdyby se to sestříhalo, že by z toho byl slušný celovečerní film. **Nebyl by.** Z hlediska autorského, tedy z hlediska stavby příběhu, je tady několik ani ne dějových linií, ale námětů, které spolu vůbec nespolupracují. Na stanici je voda, která se sama od sebe množí (styl *hrnečku vař*, jde o vodu, která nekontrolovaně přibývá). To zdánlivě souvisí s tím, že na Zemi už

Friedrich Torberg: Teta Joleschová aneb zánik Západu v anekdotách

Dnešní kniha existuje i v českém překladu. Já jsem ji však koupil v němčině. Rozhodl jsem se tak kvůli jedné kvalitě, o které psali němečtí recenzenti, a sice, že *Teta Joleschová* píše o zvláštích němčiny ovlivněné češtinou. Myslím, že přinejmenším toto téma je zapotřebí si přečíst v originálu.

Pan Torberg se uvádí jako možná poslední zástupce pražského kruhu autorů německé židovské literatury. Narodil se roku 1908 ve Vídni, po válce se jeho rodina přestěhovala do Prahy, chodil zde za Republiky na německý gymnázium a následně psal pro pražské noviny Prager Tagblatt.

Musel jsem se smát, že – tak jako dr. Kafku, p. Haška a mnoho jiných – i pana Torberga pro svět umění odhalil a zpopularizoval p. Max Brod. Ukažte mi někoho, kdo se za Republiky mihнул v Praze a pan Brod z něho neudělal světovou literární hvězdu? A hlavně: vysvětlíte mi, proč pan Brod nemá v Praze pomník? Zachytil jsem porůznu samozřejmě nelichotivé poznámky, že snad pan Brod měl mít nějaké nesympatické osobní rysy; ale kdo takové rysy, prosím pěkně, nemá? Pořád mi není jasné, jak hrozně by musel být nesympatický a co komu strašlivého provedl, aby to vyvážilo jeho jasnou kompetenci odhalovat v lidech talent a účinně jim pomoci se prosadit.

Knihu *Teta Joleschová* vydal pan Torberg už ke konci života, v 70. letech. Nostalgicky vzpomíná na výrazné osobnosti vzešlé z židovské komunity starého Rakouska, přičemž podle jeho svědectví kulturní společenství monarchie přečkalo její rozpad a trvalo i v meziválečném období. Definitivní konec v staré vlasti mu přinesla až druhá světová válka, byť příběhy jednotlivých osobností ještě doznívaly v emigraci. V předmluvě poznamenává, že v tomto smyslu byla první polovina jeho života provázena stálým pocitem mizení a zániku jeho světa: zánik monarchie, anšlus, pád Československa, útěk do Francie a po jejím pádu útěk přes Španělsko do Ameriky.

Motiv pádu Západu v podtitulu si pan Torberg sice vypůjčil od p. Spenglera, ale jeho zájmem nejsou historické trendy: p. Torberg se zajímá jen o jednotlivé originální a vtípné osobnosti, excentriky, kterých byla židovská komunita starého Rakouska a nástupnických států plná. Těmto osobnostem vzdává poctu a trochu mu v moderní době chybějí.

Autor se zaměřuje z největší části na osobnosti, které stihl ještě osobně poznat. K tomu čerpá ještě ze vzpomínek lidí, s nimiž osobně mluvil. Pokrývá tedy zlaté období rakouských Židů (a nejen jich) za vlády p. Františka Josefa I., přes dobu nástupnických států a konec komunity v emigraci. Nezapývá se vůbec vyvražděním Židů za války: kniha je zcela v nostalgickém humorném duchu a vyvraždění Židů za války ani slovem nezmiňuje.

Pozornost věnuje žurnalistickému a divadelnímu provozu.

Podrobně rozebírá příjemné stránky života – hlavně fenomén intelektuálních kaváren, které byly zalidněné intelektuály, kteří tehdy ještě měli čas tam vysedávat a diskutovat; zabrušuje i do kulinářství.

Vyprávění není nijak přísně strukturované, jde o volné anekdotické vzpomínky na jednotlivé excentriky a individuality. Přesto se dá vysledovat určitá časová linka začínající ještě za monarchie. Vzpomíná, že rakouští Židé byli velkými příznivci monarchie a panovníka, byť ne všichni – politické spory se vedly i v rámci rodin, tak jako i dnes a kdykoliv jindy. V obecnější úvaze o postavení Židů v monarchii píše, že jejich přichylnost vyplývala z lepšího postavení než v jiných zemích, když v Rakousku existovali v posledních dekadách běžně židovští statkáři a důstojníci, což prý nebylo jinde možné.

Z této doby je velká kapitola věnována lázním Ischl, každoročnímu oblíbenému letnímu cíli p. Františka Josefa I. Kniha se věnuje tehdejšímu fenoménu *letního bytu*, který lojalně dobře situované vrstvy trávily co nejlépe mocnáři, ideálně právě v Ischlu.

V Ischlu se odehrává jedna karetní příhoda, které se mi velice líbila. Váže se k tehdy úspěšným autorům divadelních komedií bratrům Emilovi a Arnoldovi Golzům. Značnou

část pobytu na letním bytu trávili hraním taroků a v jednom okamžiku se rozhodli, že výhry z karetních partií nebudou vypláceny, ale budou se zaznamenávat a proplatí se najednou vždycky až po nějakém období. Tento záměr se ukázal být v praxi jako krajně komplikovaný, protože hráči se měnili.

Následky [rozhodnutí výhry evidovat a neproplácet] byly fatální. Zakrátko se karetní účetnictví, které bylo zamýšleno jako jednoduché, zvrhlo nejen do podvojného, nýbrž do trojného a čtverného. Pohledávky byly mezi hráči postupovány a započítávány proti ztrátám, ztráty jednoho hráče vůči druhému byly hrazeny třetím, čtvrtý vstupoval do vypořádání aktivním zůstatkem z předchozích transakcí – všechno se zpřeházelo do takové míry, že jeden z bratří Golzů, když po právě sehrané partii zaúčtoval dosažené zisky a ztráty, vrhl na své cifry dlouhý zkoumavý pohled a obrátil se na Oscara Strause s následujícími slovy:

„Oskare, vyplat Bedovi sedmnáct šilinků, a tím mi nebude tady Leopold nic dlužen.“

Od toho dne se každá partie zase proplácela přímo a hned. K otázce letního bytu si zde ještě pro sebe poznačím lokálně patrioticky, že Karlovy Vary jsou uváděny průběžně jako exkluzivní místo, kde si letní byt mohla dovolit jen vyšší třída.

Podstatná část je věnována i českým zemím: především Praze, ale i regionům. Vždyť „blázen, kdo si nekoupil statek na Moravě“ – jak zní citát, který kniha uvádí z prostředí uherských židovských průmyslníků.

Pokud jde o české vlivy na místní němčinu, vyznaměl jsem, že v principu šlo o to, že česky vychovaní lidé (ať už původem etnicki Češi nebo Židé mluvící doma česky) mluvili německy zcela bez snahy o německou výslovnost a bez respektu k německým mluvnickým vazbám. To znamená, že ve výslovnosti ignorovali přehlásky a v gramatice slova pojili s předložkami, se kterými se pojí v češtině. Toto svědectví mě hluboce potěšilo, mám toto české (nevědomé) prznění němčiny rád a škodolibě mě těší utrpení rodilých mluvčích. Poznámkou pro germanisty budíž, že zde naleznou i svědectví z emigrace, kde tímto způsobem čeští exulanti nakládali i se švýcarskou němčinou, tzn. že mluvili slovní zásobou silného švýcarského nářečí, ale tato slova vyslovovali česky.

K českému meziválečnému prostředí se pojí ještě několik dalších motivů.

Autor pracoval v novinách Prager Tagblatt a skládá hold jejich kvalitě. Píše, že kvalita těchto novin měla být významná i mezinárodně.

Ohledně jazykového rozdělení Prahy asi každý slyšel, že hlavním německým bulvárem byly Příkopy, zatímco českým bylo Václavské náměstí. P. Torberg upřesňuje, že Příkopy byly především centrem německých Židů; sudetsky zaměřeni Němci se setkávali spíše na Malé Straně a byli začasté antisemité.

Byť se vyhýbá jakékoliv politické kritice nebo polemice a byl jistě příznivcem demokratického režimu Republiky, přináší jeden citát p. Beneše („*Raději Hitler než Habsburk*“) z doby kolem rakouské krize před anšlusem, o němž jsem nikdy dřív neslyšel. Více ho nekomentuje, ale má dokladovat ani ne odsouzení, ale spíš zklamání, že Češi nepřekonalí přehnanou zatrpklou vůči starému Rakousku.

Anšlusu se týká i historika dokládající sebeironii, která byla vlastní mnoha protagonistům. Meziválečný bohém p. Anton Kuh vykládal v únoru 1938 v kruhu přátel, jak by bylo možno ještě odvrátit anšlus Rakouska. K jeho překvapení se informace dostala k rakouskému ministru školství, který si ho pozval ke konzultaci. Pan Kuh přednesl své myšlenky na ministerstvu a ještě téhož dne si sbalil kufry a z Rakouska uprchl. Později se vyjádřil, že k vládě, která žádá o radu někoho, jako je on, ztratil veškerou důvěru.

K prostředí pražských bank se váže ještě anekdota, která ukazuje i obecnější téma emancipace Židů v Rakousku. Byli konfrontováni se silicím nacionalismem jednotlivých etnik a paralelně i vlastním moderním hnutím směrem ke znovuzaložení státu v Palestině. Nemalá část z nich se rozhodla pro asimilaci do některého z rakouských národů, což bývalo spojeno s konverzí ke křesťanství a se změnou původního jména, které bylo často příznačně židovské. Anekdota využívá proti tomu fakt, že pražské bankovníctví bylo dominantně židovské. Příběh pojednává o panu Nelkenblumovi, ambiciózním pražském bankovním zaměstnanci, který si podal žádost o povolení změny příjmení. Matrija ho vyzvala k odůvodnění žádosti. Žadatel se vyjádřil, že stávající příznačně židovské příjmení mu škodí v kariéře. Úřad ho vyzval, aby tuto skutečnost prokázal. Za tím účelem doložil pan Nelkenblum následující potvrzení ředitelství Pražské Kommerzbanky, kde byl zaměstnán:

Na žádost pana Bernharda Nelkenbluma potvrzujeme tímto nezbytnost jím zamýšlené změny příjmení, neboť jméno Nelkenblum by mohlo poškodit možnosti jeho dalšího kariérního postupu. Podepsaní: Feilchenfeld, generální ředitel, a Rosenblatt, prokurista.

Ve vydání, které mám, je připojeno ještě několik příležitostných textů p. Torberga, které se tématicky pojí s *Tetou Joleschovou*. Článek z roku 1961 se týká soudního sporu o dort Sacher. Jestli jsem správně pochopil, tak majitelé vídeňského hotelu Sacher se domáhali, aby soud zakázal tradiční vídeňské cukrárně Demel používat název „originální dort Sacher“. P. Torberg, coby znalec staré rakouské kavárenské kultury, vystupoval před soudem coby svědek na straně cukrárny. Byť mu Sacher moc nechutná, dosvědčoval před soudem, že původní dort Sacher (který se pekl právě v cukrárně Demel) nebyl plněný marmeládou a nebyl rozříznutý na dvě poloviny slepené marmeládou: tyto změny byly zavedeny právě až později v cukrárně hotelu Sacher. Sacher z cukrárny Demel si dodnes zachovává původní podobu, kdy marmeláda je jen na povrchu a slouží k přilepení čokoládové polevy.

Kniha se mi velice líbila a mohu ji doporučit každému, kdo má zájem si přidat další vrstvu obrazu českých zemí, podanou z perspektivy, která není v naší literatuře obvyklá. Určitě patří mezi skvělé pocty zaniklé civilizaci staré monarchie.

Veškeré překlady jsou mé, tedy nutně nepřesné a kostrbaté.

První věta knihy: *Toto je – řeknu to raději hned, byť s rizikem, že budu podezříván z toho, že se vezu na vlně nostalgické – kniha věnovaná stesku.*

Poslední věta: *Doufejme kvůli nim a kvůli němu, že v nebi jsou kavárny, kde se s nimi shledá.*

Jára Mikovec

Goodreads: 90 % (ze 4 hodnocení)

Databáze knih: 74 % (z 19 hodnocení)

Odposlechnuto

Tak to vypadá, že máme po Starostech.

SPEKULANT, 21. června

V pátek byl Lipavský v úřadu půl roku. Stačil zradit přítele České republiky [ta nehlasovala proti další hanebné rezoluci OSN], stačil do společenství zasít pochybnost. Je třeba mu dát jasně najevo, že je exponentem partaje, která je v parlamentě potažmo ve vládě shodou náhod, jež se pravděpodobně nebudou opakovat, a že mu tato republika nepatří. Nemá právo ničit něco, co stálo u zrodu státu Izrael a co se zde pěstovalo a rozvíjelo po celou dobu svobodných třiceti let od pádu bolševického režimu. Tento skandál je mnohem vážnější než zlodějská aféra STANu na pražském magistrátu, která teď lomcuje médiu. Ta vyvane, zatčené propustí, vyplatí jim odškodné a na vše se zapomene. Zrada na spojenci bude v knize hanby zapsaná trvale.

Aston

Víte, jak poznáte auto s nestočeným tachometrem?

Není na prodej.

Yot

Cesta do hlubin rusákovy duše (IV)

PŘÍBĚH STARÝ JAKO LIDSTVO SAMO

„Dovolte mi, abych vám to vysvětlil. Putin je císař Palpatine. Ukrajinský lid a všichni, kdo se zasazují o demokracii po celém světě i tady v Americe, jsou Rey Skywalker, Jyn Erso a Aliance rebelů. Vyberte si, koho podporujete.“ Když jsem si to přečetl, pomyslel jsem si, že tedy podporuji Putina.

Tento tweet bývalého stratéga George Bushe Matthewa Dowda vzbudil na začátku války mezi Ruskem a Ukrajinou mnoho pobaveného opovržení. *Jako kdyby miliony hlasů náhle vykřikly samou trapností...*

Americkým politickým komentářům už nějakou dobu věvodí odkazy na popkulturu, zejména na ty dvě velké moderní pohádky, Hvězdné války a Harryho Pottera, které nahradily klasiku jako pramen všeobecného vědění. Nejsem přesvědčen, že dětské knížky nebo jejich komerčně úspěšná filmová zpracování, jakkoli jsou koukatelná, mají ve srovnání se starobylějšími texty tolik co nabídnout v oblasti mudrosloví...

Tyto příběhy pro děti však slouží jako novodobé mýty z nějakého důvodu. Protože silně čerpají ze starších vyprávění a archetypů. Tvůrce Hvězdných válek George Lucas studoval antropologii a pro svůj příběh si vypůjčil hrdinská vyprávění z celého světa; čerpal také z lidových vzpomínek na nedávné i dávné konflikty, zejména na druhou světovou válku, která se stala příběhem vzniku moderního Západu.

Poslední Lucasova trilogie představovala odvážnou skupinu rebelů v existenciálním boji s velkým impériem (příběh, který do značné míry čerpal z... předchozích filmů Star Wars). V tomto boji dobra a zla stála na jedné straně skupina spojenců všech ras a národů a na druhé straně skupina spojená pokrevně, což je dynamika známá z nespočetných válek a dobývání od doby bronzové. To je příběh Starého zákona, perských válek i takových moderních konfliktů, jako válka ve Vietnamu.

Hvězdné války provedly výměnu rolí, tak aby vyhovovaly sympatiím moderního amerického publika. Ve skutečnosti jsou to totiž dobovačské říše, které jsou tradičně multikulturní, a odvázní povstalci bývají ti spojení krví – ať už to byli staří Řekové, kteří bojovali proti perské armádě složené z Médů, Babyloňanů, Egypťanů a Sumerů, nebo vietnamští nacionalisté v boji s francouzskými, senegalskými a severoafrickými jednotkami.

Stejně tak je tomu dnes na Ukrajině, která se brání před dobytím svým padesátkrát větším sousedem. Poloha Ukrajiny na kulturním rozhraní Evropy jí zanechala multikulturní dědictví, které si uchovala i po Hitlerově a Stalinově vyvražďování.

Její hrdinný prezident Volodymyr Zelenskij je příslušníkem čtyřiceti tisícové židovské menšiny, které byla sice značně zredukována hrůzami 20. století, ale stále přezívá; v roce 2019 měla Ukrajina po tři měsíce židovského prezidenta a židovského premiéra současně, což bylo vůbec prvně na světě (s výjimkou Izraele) a na údajně „nacistický“ stát to byl docela úspěch. Žijí zde také Tataři, i když mnozí z nich byli ruskou anexí Krymu odříznuti a vrátili se zpět do svého středoasijského exilu, z něhož se vymanili až v 80. letech 20. století. Jsou tu Rumuni a samozřejmě i početná ruská menšina.

Tyto skupiny jsou však relativně málo početné a Ukrajina má stále národnostní složení typického evropského národního státu postaveného na dominantní etnické skupině, která tvoří nadpoloviční většinu obyvatel.

Naproti tomu v Rusku žije asi padesát etnických skupin, včetně – jen z evropských etnik s více než půl milionem příslušníků – Tatarů, Baškirů, Čuvašů, Mordvinců a Udmurců, z nichž poslední jsou známi tím, že mají nejčervenější vlasy na světě. V Moskvě žije 1,5 milionu muslimů, což je nejvíce ze všech evropských měst, když nepočítáme Istanbul; jsou mezi nimi Tataři, Ázerbájdžanci a příslušníci různých dalších kavkazských skupin, kteří se především v 90. letech 20. století přestěhovali na sever, aby unikli válkám a našli práci. Rusko je tak rozmanité, že i v jeho evropské části se nachází buddhistická republika, která leží na sever od islamistické tyranie vedené Moskvou podporovaným diktátorem.

Rusko bylo vždy spíše impériem než národem, což se odrazí v jeho chápání sebe sama. V ruštině se dokonce rozlišuje mezi Ruskij (etničtí Rusové) a Rossijskij (ruský národ). Jak mnohokrát zaznělo na jiných místech, tragédie Ruska spočívá v tom, že se stalo impériem dříve, než se stalo národem, a bolševici zčásti porazili své reakční protivníky proto, že dokázali lépe využívat imperiálního sentimentu.

Toto „vězení národů“ pokračovalo i za komunismu, Sovětský svaz nebyl ve své době ničím jiným než jedním z mnoha multikulturních impérií, přičemž marxistická třídní analýza byla využívána nejprve k povzbuzování a poté k potlačování menšího nacionalismu.

Nové Rusko je také impériem, jehož autokratický vůdce sdílí s bolševiky a západními pokrokaři nedůvěru k etnickému nacionalismu, který je podle něj k nerozeznání od jeho nejpatalogičtější varianty, nacismu. Ruský prezident sice ve svých nedávných výlezech, v nichž hřímá od zrádcůch a bohatých kosmopolitech, zněl jako standardní vyšinutý nacionalista západního střihu, ale jeho ideologie není etnonacionalistická ve stejném smyslu jako evropský populismus.

Ruská armáda je skutečně nesmírně závislá na etnických menšinách, z jejichž řad se také rekrutuje nadprůměrný počet padlých. Magomed – Mohamed – patří k nejfrekventovějším jménům na seznamech padlých, a v Putinově armádě samozřejmě nechybí ani nejobávanější ze všech válečných národů, Čečenci.

Postavení Ruska jako multikulturní říše je možná dáno jeho geografickým předurčením, ale zcela jistě je také produktem historie, a zejména dědictvím největší souvislé pozemské říše v dějinách, říše Mongolů – „Poškrábej nehtem Rusa a odkryješ Tatařa“, říkalo staré, a trochu hanlivě přísloví.

Rusko i Ukrajina se hlásí k odkazu Kyjevské Rusi, státu, který založili Vikingové plující po Černém moři za bohatstvím do Konstantinopole. Rusové (doslova „veslaři“), tedy skandinávská vládnoucí třída, konvertovali k pravoslavnému křesťanství a přijali východoslovanský jazyk, kterým mluvily místní kmeny. Tihli však k Západu.

Mongolové to změnili. Jak napsal Razib Khan: „Právě mongolské výboje vynesly do popředí málo známá ruričská knížata z Moskvy, tehdy bezvýznamného města na severovýchodě, a vyzdvihly na vrchol linii, z níž vzešli carové. Moskevští vládci si zachovali jazyk a náboženství svých předků, ale jejich účast na politických hrách ve stepi (včetně sňatku se Zlatou hordou) je změnila způsobem, který pravděpodobně dodal ruskému despotismu jeho jedinečnou přičiň.“

Západní část Kyjevské Rusi se vydala jinou cestou: v roce 1362 se Kyjeva zmocnili Litevci, kteří se roku 1385 definitivně stali katolíky (Litevci měli nejen archaický jazyk, který se podobal sanskrtu, ale byli také posledními pohany na kontinentu). Kyjev zůstal pod nadvládou polsko-litevského soustátí po více než tři století, zatímco „rodící se Ruská říše se soustředila na pohlčení nástupnických států Zlaté hordy a ohromujícím tempem se šířila směrem na východ, na Sibiř“.

O asijském působení svědčí historie i genetika, jak zjistil Khan na základě testů DNA současných Rusů, které odhalují silný tatarský vliv: „Jak vyplývá z genetiky, historie a geografie, na rozdíl od Ukrajiny nebo Polska je Rusko obrovská a rozmanitá země, která přesahuje jednotlivé ekosystémy a kontinenty. Ačkoli jeho etnické jádro stále ještě tvoří východní Slované, kteří vycházejí ze stejných kořenů jako Bělorusové a Ukrajinci, Rusové se stali svého druhu eurasijským etnikem, které bylo asimilativní, absorpční a expanzivní. Vládli kosmopolitnímu státu říšského typu, o čemž svědčí i výstavba tibetského buddhistického chrámu v Petrohradě v roce 1915.“

„Rusko a Ukrajina jsou si v mnohém podobní, nejen povrchně, ale i esenciálně; ale jejich politické srovnávání je naprosto pomýlené. V OSN jsou sice obě země prezentovány jako národní státy, ale Ruská federace je multietnická a multináboženská impérium, které je jasným dědicem carského Ruska.“

Ukrajina je naproti tomu „dědicem evropského jazykového nacionalismu 19. století a smýšlení jejich elit se ve 21. století utvářelo v existenčním konfliktu s Ruskem a spojenectví se Západem“. Zatímco Rusko je impérium, Ukrajina je národ.

Putinův euroasijský světonázor, jeho řeči o vytvoření Euroasijské unie a Rusku jako vlastní civilizaci, jsou součástí kontinuity ruských dějin, a za Putinových vlád se historicky nejednoznačný postoj Ruska k Mongolům zmírnil. Za sovětské éry bylo studium mongolské nadvlády zakázáno, ale jak napsal nedávno Jaroslav Trofimov, „moderní revizionisté, inspirovaní eurasijskou ideologií, která odlišuje Rusko od Západu, vnímají ruský stát jako dědice a beneficienta mongolské říše“.

Obdivují její bezohledný centralismus, dobyvačný um, schopnost udržovat právo a pořádek – i náboženskou toleranci, která umožnila soužití křesťanství a islámu.

Stejně jako je Putinova vize ruské velikosti multikulturální, tak i jeho antiautoritářští nepřátelé často nejsou pokrokaři západního typu, ale nacionalisté, kteří spojují touhu po větší svobodě s někdy otevřeně rasistickými názory. Patří k nim i Alexej Navalnyj, kterému Amnesty International odebrala status „vězně svědomí“ poté, co se zjistilo, že tento statečný odpůrce Kremlu není žádný přítulný pokrokař.

To se může zdát podivné moderním obyvatelům Západu,

kterí do značné míry zapomněli, že v Evropě 19. století se obě ideologie, liberalismus a nacionalismus, přirozeně spojovaly a svorně se stavěly proti vládě aristokratických, konzervativních a mnohonárodnostních říší, jakou bylo například Rakousko-Uhersko. Ruský autoritářský multikulturalismus je podobně matoucí, protože Západ zapomíná, že historicky byla rozmanitost spojena s velkými říšemi. Naproti tomu liberalismus vznikl v nehomogennějších zemích Západu, národních státech s etnickou většinou, vysokým sociálním kapitálem a silným soukromým vlastnictvím. Teprve ve velmi nedávné době se tato dynamika změnila, zejména v případě moderních Spojených států, tomto unikátním příkladu dobrého impéria.

Ačkoli někteří západní populisté projevovali Putinovi sympatie, teze „národ versus impérium“ byla v souvislosti s válkou diskutována na nedávném setkání národně konzervativních intelektuálů v Bruselu. Yoram Hazony, izraelský autor knihy *The Virtue of Nationalism* (Ctnost nacionalismu), napsal: „Každý, kdo se tento týden zúčastnil bruselského NatConu, musel vidět, že mezi nacionalistickými konzervativci neexistují žádné proputinovské postoje. Protože NatConi vnímají tuto válku jako souboj mezi ruským imperialismem a ukrajinským nacionalismem“.

Pro mnoho západních konzervativců, pro něž je národní stát základem všeho dobrého, je imperialismus se svým ohýbáním domácí politiky, partikulárními zájmy, vojenským аванturismem a vynucenou diverzitou obzvláště děsivý.

Pokrokaři 21. století mají poněkud nejednoznačnější postoj. Nejsou to jen euroasijské autokraty, kdo projevuje stále větší sympatie k dávným impériím. Dva nedávné dokumenty BBC o Osmanské říši ji vykreslily jako rozmanitou a tolerantní, a pozitivního hodnocení se dostalo i Mongolům, protože Čingischán „dělal domácí politiku, která by ho dnes vystavila obvinění, že je politicky korektní sluníčkář popíjející latté“, zaznělo mimo jiné. (Jediný rozdíl je v tom, že on by vám to latté nadělal z lebk.) Moderní pokrokový stát, který si zakládá na rovnosti etnik a náboženství, se ostatně nemůže opřít o mnoho jiných příkladů než nadnárodní říše.

Takové říše však mohly být tolerantní částečně proto, že existence rasové nebo náboženské rozmanitosti neohrožuje autokracie ovládané císaři nebo chány tak, jako národní státy se zavedenou identitou a právy občanů. Velká část této moderní nostalgie vzhlíží k velkým eurasijským městům, rozmanitým a kosmopolitním, jejichž panoramata jsou poseta minarety, chrámy a kostely. A uprostřed stál palác, v němž seděl někdo podobný Vladimíru Putinovi nebo císaři Palpatinovi, jehož vláda nad mnoha národy spočívala v jeho moci vystavět si pyramidu z lidských lebek.

Boj Ukrajiny proti velkému impériu je hrdinský příběh starý jako lidstvo samo – ale není takový, jak by si moderní vnímavost představovala nebo jak by se jí líbilo.

Ed West

(Wrong Side Of History, <https://edwest.substack.com/>)

Přeložila Lucie Sulovská, redakčně kráceno.

Odposlechnuto

Poslední Majakovského slova před sebevraždou?

„Soudruzi, nestřílejte!“

Cear

Německé prokletí

Jako zběhlý přírodovědec nemám obecně důvěru k teoriím založeným na jediném příkladu, i když chápu, že mnoho vědních oborů nemá možnost experimentu, natož opakování pokusu za stejných podmínek. Proto jsem uvítal text Adama Votruby, na jehož knihy jsme upozorňovali v Interkomu 5/2022. Ten rozšiřuje esej Eda Westa o další případ, kdy vznik říše předcházel vzniku národa. Střední Evropu pak můžeme definovat jako nešťastné území mezi těmito dvěma anomáliemi.

ZR

Kořeny německého specifika tkví ve středověku. Německo se nestalo „národní“ monarchií jako např. Francie, Anglie nebo Polsko, ale pokusilo se realizovat ideu univerzální říše, která by odkazovala na někdejší říši římskou. (Slovní spojení „národní“ monarchie zde používám s jistotou výhradou k vyjádření specifického rozdílu mezi dvěma typy politické moci.)

Univerzalistická Svatá říše římská chápala samu sebe jako stát, jehož posláním je být hlavou celého křesťanstva. Panovník této říše získával z rukou papeže titul císaře, což byl nejvyšší panovnický titul. V okruhu západního křesťanstva neměl císař sobě rovného a po pádu Konstantinopole zůstal jediným dědicem římské říše.

„Národní“ monarchie naopak byla jedním z mnoha křesťanských států – byl to teoreticky stát ve společenství sobě rovných. „Národní“ monarchie si byla vědoma svých hranic. Neznamená to, že by se nesnažila o expanzi, často si nárokovala část území svých sousedů, nenárokovala si však vládu nad veškerenstvím. V teoretické rovině je podstatný rozdíl v tom, že „národní“ monarchie chápe hranice mezi sebou a sousedním státem jako legitimní. Může se lišit názor panovníků na to, kudy má hranice vést, nikoliv však na to, že hranice má existovat. Pouze v případě „národní“ monarchie lze hovořit o tom, že sjednocuje nějaký lid – tento typ monarchií měl tendenci sdružovat obyvatelstvo jednoho jazyka (byť bychom našli výjimky) a často navazoval na někdejší kmenové uspořádání.

Univerzalistická říše není chápána jako stát s přirozeně definovanými hranicemi (tradicií, lidem, geografii apod.). Říše se snaží obsáhnout co největší prostor. Jelikož není státem určitého lidu, nárokuje si přinejmenším teoreticky posláni obejmout pod svou svrchovaností celé lidstvo.

V 19. století začínají Němci pociťovat neexistenci vlastního národního státu jako nedostatek. (Od roku 1806 se ostatně nemohou odvolávat ani na existenci Svaté říše římské.) Německý národ zažívá určitý komplex, srovnávali svou situaci s Francií a Velkou Británií. Víme, že Německo nakonec dosáhlo v roce 1871 svého sjednocení a stalo se výrazným mocenským hráčem na evropském kontinentě, což trvá dodnes.

Za pozornost stojí to, že nový německý stát začal sám sebe nazývat říší a panovníkovi byl přiknut titul císaře. Lze to chápat jako přirozenou snahu Němců navázat na vlastní historii. Vzniká tak ovšem státní útvar, který má ve svém dědictví zakódován významný rozpor. Německo se nazývá říší i národním státem zároveň, což, jak jsme viděli, v sobě obsahuje protimluv.

Program obsažený v termínu „národní říše“ se pokusil nejdůležitěji realizovat Adolf Hitler. Dnes máme tendenci vnímat Adolfa Hitlera jako ztělesnění zla a druhou světovou válku jako zápas dobra se zlem, v němž dobro nakonec vítězí. Hitlerův program však nebyl poražen z toho důvodu, že by byl zlý, ale především z toho důvodu, že v sobě obsahoval uvedený rozpor. Hitler nechtěl sjednotit Evropu pod univerzalistickou ideou, ale jako německou národní říši. To vyžadovalo germanizaci a kolonizaci rozsáhlého geografického prostoru, což byl úkol megalomanský a rozhodně nerealizovatelný v horizontu jednoho politického života. Hitlerův pokus jednoznačně prokázal, že imperialismus a nacionalismus jsou navzájem neslučitelné, byť po nějakou dobu spolu mohou koexistovat.

Německá snaha poučit se z nacismu a přijmout vinu za vraždění Židů je v jistém smyslu obdivuhodná. Bohužel však v sobě obsahuje podstatnou chybu. Němci si vzali to poučení, že nacionalismus je špatný, jejich postoj však neobsahuje zavržení imperialismu. To, co udělalo z nacismu zřídnou ideologii, nebyl primárně nebo výlučně nacionalismus, ale imperialismus.

Z Němců se dnes stali antinacionalisté, což je v souladu s jejich specifickou úlohou při vytváření Evropské unie. Neexistuje žádný jiný národ, který by byl tak bezvýhradně pro sjednocení Evropy a který by chápal evropskou ideu tak univerzalisticky. Ve všech ostatních zemích je slyšet silný hlas požadující Evropskou unii, nikoliv Evropskou „univerzální hodnotu“. Německý přístup spolu se skutečností, že Německo je nejlidnatější a ekonomicky nejsilnější stát Evropské unie, dává Němcům velký vliv.

Dnešní německý postoj není tedy nacionalistický, nedá se však touž měrou říci, že by nebyl imperialistický. Paradoxem, který z této situace logicky vyplynul, je skutečnost, že současná německá vláda uvádí ve svém programovém prohlášení jako svůj cíl faktické oslabování státní suverenity jednotlivých členských zemí EU. Německé poučení z druhé světové války vede Němce k tomu, že chtějí omezit státní suverenity České republiky, Polska, Maďarska a dalších zemí! Tentokrát nikoliv ve jménu německého nacionalismu, ale ve jménu antinacionalismu.

Adam Votruba

(redakčně kráceno)

Odposlechnuto

Nejenom chlapci, ale také dospělí muži byli občas bití bez příčiny a Bush moudře přikyvoval, když k tomu došlo, a byl toho mínění, že kontakt s nespravedlností ve světě, který byl v zásadě nespravedlivý, je prostě jen součástí každodenního vzdělávání. [...] Hoši byli bití od té doby, co svět světem stojí, a bude to pro svět špatný den, pokud si to lze vůbec představit, když bití chlapců skončí. **C. S. Forester: Poručík Hornblower**

Dnešní doba je tak hektická, že jsem úplně zapomněl na to, že my očkovaní jsme už dávno měli umírat po milionech.

SKR009

Časem s vědou – červenec

● velkých činech vědy, techniky a medicíny

Vrána k vráně sedá, praví staré české přísloví. Hlavní důvody „sesedání“ mohou být jak praktické (více lidí více zmůže), tak sobecké (svezu se s ostatními). A samozřejmě, režim to musí dopustit. U nás uvolnění nastalo pádem bachovského absolutismu r. 1859. Počátkem roku 1861 začaly vycházet *Národní listy* a poprvé vystoupil pěvecký spolek *Hlahol*, napřesrok byly založeny tělocvičný spolek *Sokol* a spolek na podporu české literatury *Svatobor*, roku 1863 dovršila svůj vznik *Umělecká beseda*. (Jak vidno, i 19. století mělo své zlaté „šedesátky“...)

V oblasti medicíny se stal beranidlem *Časopis lékařů českých*, jehož první číslo vyšlo 15. ledna 1862. Nejvíce se o to zasloužil oblíbený pražský lékař Josef Podlipský (manžel Sofie Podlipské). Prvním redaktorem se stal novopečený docent vnitřního lékařství Bohumil Eiselt, Purkyňův žák. Časopis zprvu tiskl překlady německých prací, ale brzy začal publikovat i původní příspěvky české.

Dva roky před prvním číslem *ČLČ* se Eiselt obrátil na Jana Evangelistu Purkyně, který byl po návratu z profesury v pruské Vratislavi velmi vlastenecky aktivní a svým renomé už kryl *Hlahol*, *Sokol* a *Uměleckou besedu*, zdali by nezařadil i vznik lékařského spolku. Starý pán ochotně souhlasil. Poté Eiselt s Eduardem Grégrem vypracovali koncept stanov a spolu s JEP oslovili tři stovky pražských lékařů. Podepsat úřední žádost o povolení českého lékařského spolku se jich odvážilo jedenáct! Akce spolek se tedy odložila. Vyburcovala však německé lékaře v Praze, kteří horkou jehlou ušili stanovy svého *Spolku praktických lékařů*. Členy mohli být i Češi, ovšem nikoli ve vedení. Stanovy prošly 28. července 1861, dva měsíce po podání.

S nezájmem se setkal i druhý Eiseltův pokus v říjnu 1861. Tehdy žádost podpořilo čtrnáct lidí, mezi nimi i rodilí Němci a doktoři mimopražští, na rozdíl od spolku německého nejen praktici. Od doručení žádosti na místopředsedství uplynulo přes půl roku, než 26. června 1862 císařský výnos *Spolek lékařů českých* schválil. Fakt, že lékařský časopis směl vycházet jako periodikum dosud nepovoleného lékařského spolku a že jeho schvalování v prosinci 1861 zabralo pouhých šest dní, je oslavou nevyzpytatelnosti rakouské byrokracie. (Pro úplnost, v oblasti přírodních věd jako první vznikla v létě 1861 Jednota českých matematiků a fyziků, chemici si svůj „cech“ založili na jaře 1866.)

První valná hromada *SLČ* proběhla 18. července 1862 za účasti 19 z 24 přihlášených členů (po pasáži stanov traktem vídeňské administrativy se ke 14 statečným přidalo ještě 10 lidí). Předsedou zvolila Purkyněho, místopředsedou se stal praktik Václav Staněk, jednatelem Bohumil Eiselt. Zároveň schválila stanovy, podle jejichž 1. paragrafu Spolek „klade sobě za úlohu a) Vzájemně vzbuzování a ožívování vědecké činnosti a pěstování vědy lékařské vůbec; b) Zdokonalování a upotřebování jazyka českého v umění lékařském“.

Členský příspěvek činil dvě zlatky ročně. Schůze se konaly každou sobotu v Purkyňově Fyziologickém ústavu ve Spálené

ulici. Zprvu se věnovaly hlavně organizaci, od října 1862 začaly i přednášky a demonstrace (obojí měl jako první JEP). Při diskusích se pak mohli uplatnit i neuniverzitní lékaři, což je přivádělo k vědě. Přednášky vycházely v *ČLČ*.

Čeští lékaři brzy poznali výhody členství; do půl roku se k původním dvěma tuctům přihlásily další dvě kopy, do roka pak celkem tři stovky duší, nejen Čechů, nejen z Čech. (Mimo chodem – roku 1863 působilo v Čechách 784 lékařů a 748 ranhojičů, přičemž ještě šest let předtím byl poměr obrácený: 713/795.)

Na schůzi 9. května 1863 se Spolek rozhodl podat žádost, „aby na lékařské fakultě univerzity Pražské při vyučování předmětům praktickým na český jazyk slušný ohled brán byl zřízením potřebných stolic, na nichž to by českým jazykem přednášeno bylo“. Děkanství žádost podstoupilo Sboru doktorů, převážně Němců, který ji na červencové schůzi odmítl. Spolek částečně uspěl až po osmi letech, kdy se otevřela první česká klinika v čele s neúnavným Eiseltem; roku 1882 pak vznikla celá česká lékařská fakulta v čele s chirurgem Vilémem Weisselem.

V roce 1863 Spolek vydal *Slovník lékařské terminologie* (dokonalejší vydání vyšlo v roce 1881 jako *Názvosloví lékařské a lékárnické*), od roku 1869 vydával *Kalendáře českých lékařů*, jakési příručky pro praktiky. Stavovské záležitosti včetně ekonomických přišly na řadu hlavně po vydání zákona o reformě rakouského zdravotnictví roku 1870. (Naproti tomu německý spolek se stavovskými zájmy zabíral hned od svého vzniku.)

Na rok 1865 Spolek chystal první sjezd českých lékařů, ale ten úřady zamítly s odůvodněním, že „stanovy spolku k takové činnosti neopravňují“. Neuspěl ani pokus o sjezd českých lékařů, přírodovědců a techniků napřesrok – ten sice povolen byl, ale nakonec se neuskutečnil. (1. sjezd českých lékařů, přírodovědců a techniků proběhl pod organizací *SLČ* až v roce 1880 a zúčastnilo se ho přes 500 lidí.)

V současnosti Spolek českých lékařů působí v rámci České lékařské společnosti JEP.

František Houdek

Odposlechnuto z besedy Echa o naší energetice

Čížek: Volatilní obnovitelné zdroje (soláry a větrníky) nebudou dodávat stabilní dodávky.

Řezábek ČEZ: A myslíte, že tohle všechno ti Němci fakt nevědí? Že potřebují nás, abychom jim to pověděli?

Čížek: Budu teď nekorektní. Němci občas vymyslí věci, které si musejí dotáhnout až do hořkého konce a procitnou až u Stalingradu.

Tydeník ECHO #23

V čem se Vladimír Putin podobá Petru Velikému?

Oba dovedli Rusko do 18. století.

Michael Komm

Jak vypadá ruský hamburger? Dva lístky na chleba a mezi nimi jeden lístek na maso.

Hnilob

Televize z vesmíru

Třeštění letitého popularizátora 116

Po zrodu kosmonautiky v říjnu 1957 se vedle naparování daly předpokládat i snahy o její praktické využití. První na ráně byly telekomunikace a prvními průkopníky Američané. Ti už v prosinci 1958 vypustili vojenskou zkušební spojovou družici SCORE s jediným úkolem: Před startem natočené vánoční poselství prezidenta Eisenhowera odvíšlat z vesmíru na Zemi. Poté se družice odmlčela.

První etapa vývoje vyvrcholila **10. července 1962**, kdy z mysu Canaveral na Floridě odstartovala první civilní spojovací družice Telstar 1. Financovalo ji soukromé mezinárodní konsorcium.

Vzhledem k výkonu nosné rakety Thor Delta satelit vážil jen 78 kilogramů. Měl tvar ani ne metrové koule pokryté solárními články. Její prostorovou orientaci zajišťoval gyroskop roztočený na 200 otáček za minutu. Na pomyslném rovníku koule se nacházely dva prstence dutinových antén, jeden pro příjem signálu o kmitočtu 4 gigaherty, druhý k zpětnému odeslání signálu o kmitočtu 6 GHz.

Už naziřítí po startu se pomocí Telstar a šedesátimetrových pohyblivých antén na Zemi uskutečnil první mezikontinentální televizní přenos mezi východem USA a Francií, zatím neveřejný obraz vlnky před americkou stanicí. Dne **23. července 1962** pak Telstar 1 poprvé živě přenášela televizní obraz mezi pozemními stanicemi v USA, Francii a Británii. Po úvodních tirádách komentátorů vysílala záznam části baseballového utkání a přímé vystoupení prezidenta Kennedyho, který v něm mimo jiné popřel, že by Spojené státy devalvovaly dolar. Ještě téhož dne se uskutečnil i první družicový telefonát.

Telstar 1 tedy jako první prostředkovala živé přenosy z Evropy do USA a naopak. Nebyla však ještě geostacionární, po eliptické dráze ve vzdálenosti 952–5632 km jí oblet Země trval něco přes 2,5 hodiny. Proto se mohla využívat jen v odpovídajících intervalech. Souvislý televizní přenos přes Atlantik umožňovala po dobu 30–40 minut, přenosy delší až trvalé by vyžadovaly víc koordinovaných družic. Vinou průletů radiačními pásy také poměrně brzy odcházely přístroje, zejména sluneční baterie a tranzistorová elektronika. V případě Telstar ke zkáze rozhodující měrou přispěly i důsledky největšího jaderného výbuchu v atmosféře: Den před jejím startem, tedy **9. července 1962**, totiž americká armáda odpálila 400 km nad Pacifikem vodíkovou bombu Starfish Prime o tonáži 1,4 megaton trinitrotoluenu. Exploze vytvořila elektromagnetický impuls takové intenzity, že se ručičky měřáků vymknuly z kloubů. Na nejbližším havajském ostrově ve vzdálenosti přes 1450 km zničila na tři stovky pouličních světel a v požárních hlásičích obchodních domů spustila alarm. Veškeré radiové spojení v Tichomoří na půl hodiny vypadlo. Geofyzikální poměry se výbuchem narušily tak závažně, že od dalších podobných avantýr jaderné mocnosti upustily a napřesrok dojednaly zákaz jaderných pokusů ve vzduchu i kosmu. Starfish se tak stala jedním z případů ve vědě, kdy experimentátoři hrubě nedohlédli důsledků svých činů.

Nakonec Telstar 1 vydržela, a to ještě s výpadky, pracovat sedm měsíců.

První telekomunikační družici navedenou na (téměř) geosynchronní dráhu ve výšce kolem 35 800 km nad rovníkem se v září 1964 stala americká Syncom 3.

Dálkové televizní přenosy kladou velké nároky na techniku i organizaci, ale přesto (bereme-li to jako výzvu, tak *právě proto*) se vyvíjely sedmimilovými kroky. Už sedm let po Telstar, v červenci 1969, lidé s úžasem sledovali přímý televizní přenos z přistání prvních lidí na Měsíci, tedy ze vzdálenosti nějakých 380 000 km. A mohli ho díky retranslačním družicím vidět všude na Zemi.

Nevim, zdali se od té doby uskutečnila nějaká televize na ještě větší dálku, ale u prostého přenosu fyzikálních dat jsme dnes o téměř dva řády dál. Mnozí z nás pamatují na dechberoucí snímky nejvzdálenějších planet z průletu Voyagerů 1 a 2 sluneční soustavou v 80. letech. Sonda Huygens/Cassini zase v roce 2005 vysílala obrázky z přistání na Saturnově měsíci Titanu ze vzdálenosti 1,2 miliardy kilometrů. Rekord drží zmíněný Voyager 1, vypuštěný roku 1977. Ten se nyní nachází na okraji sféry naší sluneční soustavy ve vzdálenosti přes 23 miliardy kilometrů od Země, tedy čtyřikrát dál než bývalá planeta Pluto, a stále měří i vysílá a my ji dokážeme chytat. Její signál k nám letí 20,5 hodiny. To je úžasné...

... ale není to zadarmo. Náš svět totiž není nafukovací a jakékoli entity, fyzické či mentální, v něm nelze zmnožovat do nekonečna. Od určité hranice naplnění kapacity potom za cokoliv nového, třeba výrobek nebo informaci, platíme ztrátou, nejspíš toho, co se nám jeví jako zbytečné. Ano, i tak by se dal definovat vývoj: Výměna entit. Ty nové však nemusí být vždycky dlouhodobě lepší...

Komunikace na dálku je čím dál pohodlnější a vytlačuje domluvu tváří v tvář. Častěji už jednáme elektronicky, nepřímo, přitom nevědomky víc povrchně, zkratkovitě, nezáčastně. Přímý osobní styk se přežil.

Navazujeme spojení s přístroji na miliardy kilometrů – a nerozumíme si s lidmi ve svém okolí. A co hůř, o domluvu s nimi nestojíme.

František Houdek

Odposlechnuto

Dominik Feri, kdysi černý kůň mladých poslanců, nyní černá ovce české politické scény.

Cynická svině Radovan

A to bude ještě rád, když mu teď nepřišijou i pokus o vraždu černocho.

Hnilob

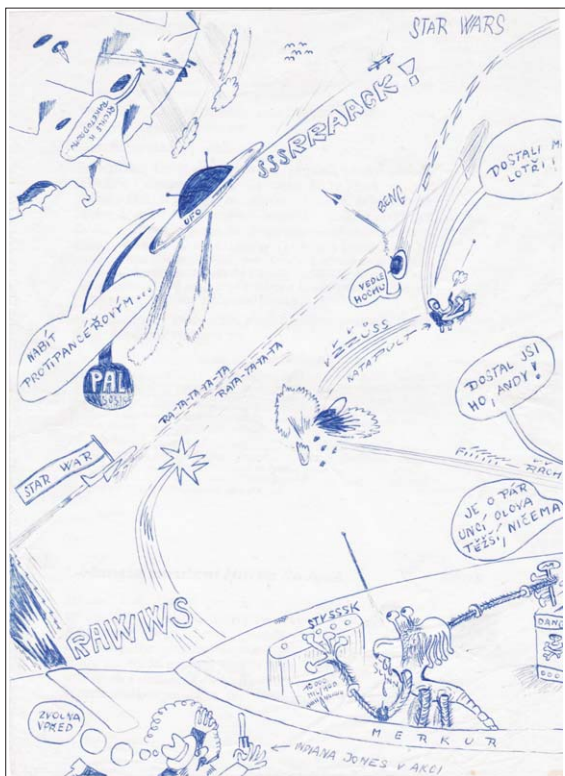
Poslední dobré, co přišlo z Ruska, byli legionáři.

Jiří Padevět

Ruští potápěči umístili na dno Černého moře ruskou vlnku. Těžko říci, jestli si uvědomili onu ironii.

Tomáš Dvořák

Čtenářem po vzoru Aleše Kovala

Překladatel, spisovatel a editor Aleš Koval (*1953) je významná osobnost našeho a polského sci-fi fandumu, persona známá z televize, rozhlasu i conů. Jeho úvaha otiskovaná časopisem XB-1 č. 12/2021 mě právě inspiruje k obdobnému zamyšlení. Autor totiž přímo kouzelně vylíčil, jak jeho zájem o science fiction postupoval a dodnes postupuje zájem o literaturu obecně, které každopádně dá přednost před špatnou fantastikou. Nu, měl jsem to podobně.

Jako dítě já ctil „Julíka“ Verna, a to tak, až to dnes nechápu. Soutěžili jsme se spolužákem Václavem Chýlkem o to, kdo přečte víc verneovek, a že jsme je louskali nějak poctivě. Tehdy jsem ale ještě nerozlišoval, která z nich je fantastická a která „pouze“ cestopisná: celkem se mi nakonec líbily skoro všechny. Měl jsem sepsané jejich názvy a nad nimi dlouho sníval. Ale sehnat všechny ty verneovky nebylo tenkrát, počátkem let sedmdesátých (jsem ročník 1964), ještě možné. Ostatně, *Ilustrovaný zeměpis Francie* nekoupíte česky ani dnes.

Naštěstí jsem začal objevovat i jiné autory a jedním z iniciačních momentů se stala Karavana *Vlak do pekla*. Doporučila mi ji maminka a ne možná všechny, ale většina povídek zde přítomných mě uhranula. Druhou nohou jsem do science fiction zabrousil *Strojem času, Neviditelným, Prvními lidmi na Měsíci* a dalšími díly H. G. Wellse i včetně ohromujících *Povídek s X*. A konečně přišla i teoretická kniha, která mě definitivně a na roky a roky přibetonovala do rájů sci-fi. *Svořitelé nových světů*. A konkrétně přítomný tu text Iva Železného. Kulil jsem

nad ním oči a žasl. Ivo totiž napsal stručně, přesto perfektní dějiny žánru. Hned jsem chtěl všechny ty knížky přečíst.

Připojily se k nim brzy i četné české, to když jsem přelouskal Neffovo *Něco je jinak*. Z důvodu, který teď už nechápu, jsem si byl v té éře žití jist, že chci literaturu dělit právě takto. Na fantastní alias zajímavou – a na zbytek pro snoby. Ne že bych tedy v onom zbytku neviděl spousty prima knížek, to bych zase lhal, ale byly to tehdy knihy většinou dobrodružné (Altsheleer), dětské (Klimentovo *Dobrodružství s větrníkem*), horory (jichž bylo minimum) a detektivky. Těm jsem propadl po četbě Škvoreckého *Nápadů čtenáře detektivky* a staly se okamžitě druhým oborem mého zájmu. A tak u mě doma vznikaly paralelně dvě kartotéky. Červeně jsem psal na lístečky jména jako John Dickson Carr a Arthur Conan Doyle a žlutě jsem vyznačoval Asimova, Clarka, Trošku...

Dlouho jsem také byl zaujat definicí sci-fi i definicí fantastiky jako takové. Dnes to už nechápu. A snad nejsem sám. I Ondřej Neff teď říká, že sci-fi je jen to, co je jako sci-fi už psáno. Míňeno. Ale zamysleme-li se nad touto filištínskou definicí, ani ona uspokojivá není. Jak totiž můžeme zpětně vědět, jak to dávní autoři minili? Co chtěli a plánovali psát? Nevěděli to přece často sami!

A s Alešem Kovalem bych tudíž přitakal tomu, že nemá smysl se tím problémem zabírat. Chm! Ale to vysvětlíte chlapi dorůstajícímu na přelomu let sedmdesátých a osmdesátých. Tenkrát jsem přečetl i špatnou knihu *Dědic Robinsonův* od André Laurieho a v prvním momentě ji bral jako dobrodružnou „blbost“ – a nic víc. Chybu knihy je už to, že je tu extrémně slabý padouch. Kladem, že finální scénu lze označit za předobraz Maxmiliána Drápa – a toho, jak byl na půdě jednoho činžovního domu najit Rychlími šípky. Má to ovšem háček. Obdobnou povídku napsal i Conan Doyle! *Čerpal tedy Foglar z Doylea či Laurieho? Možná to jednou vypátrá nějaký skalní foglarovec!* Já se obíral „onačejším“ problémem. Není Laurieho blbost taky sci-fi? No, jo! Vždyť... Žádný takový ostrov, jaký se tu líčí a na kterém našli v jeskyni Robinsona, an ještě drží brko u kalamáře, na mapě světa není.

Tak to vidíte, k čemu až dospěly mé úvahy. Takhle bráno, by fantastní musela být skoro každá kniha. *Kapitán Korkorán* tedy určitě. Všude přece mají beletristé nějakou tu licenci. Usurpují si na licence práva. Ale je realitou, že jsem sci-fi dlouho, dlouho četl přednostně, ba že jsem kvůli ní zradil i část detektivek; s výjimkou těch o uzavřených místnostech. Ty psal hlavně John Dickson Carr. To realita mě zato dlouho nudila a často ještě nudí.

Neměl jsem na to ale patent. Současně jsem potkával ženy i muže, kteří naopak vynechali z rejstříku sci-fi. Zprvu jsem to nechápal. Dnes už vím, že se jim realistické knihy četly snáz. S nimi byli v normálním, svém světě, kde se něco zábavného či zajímavého dělo, ale na představivost nebyly kladeny bolestivé nároky. Mně se to zdálo málo, takže jsem dlouho nepřčetl ani toho *Saturnina*. Ale třeba *Tři mušketýři* a *Tři mušketýři po dvaceti letech*, to mě pohltilo.

Pan Aleš Koval vypráví zprvu chronologicky a dokonce vzpomene dětskou poezii, jak ji uměl jako kluk. Mluví o Hrubínovi, o Němcové a Bohumilu Říhovi; a jelikož je pouze o několika deset let starší mne, četli jsme zprvu to samé. Často tytéž pohádky, Verna a jen ta *Plutonie* mi unikla. Ale taky jsem jako on propadl *Válce světů*, i když já jenom v krácené verzi časopisu *Pionýr*. Knihu jsem totiž dlouho nikde nemohl sehnat.

V další části textu Koval ustupuje od chronologie a uvažuje nad knihami, které do sci-fi obvykle neklademe, ač tam náleží. Jsou to třeba dystopie (*My*), řada děl Karla Čapka a jistěže i Kafkova *Proměna*. Na tu Koval sice neupozorňuje, ale jednou to udělal Neff. Udělal, ale nic to nemění na tom, že je *Proměna* prvořadě metafora. Máme rádi člena své rodiny, ale láska se vyčerpává. U otce jí bylo málo od začátku. Víc jí měla matka, ale taky „odpadne“. Tak hrdinovi zbývá sestra (taky ji mám), ale i ona nakonec zradí a je ráda, když proměněný umře. Oddechne si. A rodina může na procházku. Do přírody. Břímě je pryč. Ale city odumřely ještě před zesnulým. Jen kvůli jeho vzhledu? Ano. Byl Kafka sadista jen proto, že to celé prý psal se smíchem, anebo by byl sadista, i když vytvořil s tváří zakaboněnou? Ale to jsme odbočili. Zpět ke Kovalovi. Připomíná i knihu *Jitro kouzelníků*, které nám objevila řada autorů. Jemu třeba Lyttona, Meyrinka, Borgese, Maupassanta. Je dnes – v čase Wikipedie – až neuvěřitelné, kde všude jsme jména nových zajímavých autorů lovili na háček. Třeba já si vzpomínám, že to byl Ludvík Souček, v jehož díle jsem prvně narazil na jméno Ambrose Bierce. V *Jitru kouzelníků* mě zase velmi zaujal Arthur Machen. Člověk si vůbec z mládí hodně pamatuje. Spolužákem ve čtrnácti na gymnáziu mi byl Pavel Čížek, dnešní zastupitel, který mě jednou s uvolněnou samozřejmostí upozornil, že existují jacíci Jakub Deml a Ladislav Klíma. A že stojí za

prečtení. Tedy jejich díla. Hm. A že to asi nebude sci-fi jako kovaná? Bylo mi to putýnka – a dělal jsem dobře.

Aleš Koval připomíná i trilogii hororových antologií, ve kterých představoval povídky režisér Alfred Hitchcock. I já je četl slovensky, jinak to totiž nešlo, nicméně po převratu se vynořila trilogie v češtině. Ale pozor, závěrečné, delší prózy v ní nejsou. Takže chybí i celý Wyndhamův horor o netvorech z hlubin oceánu.

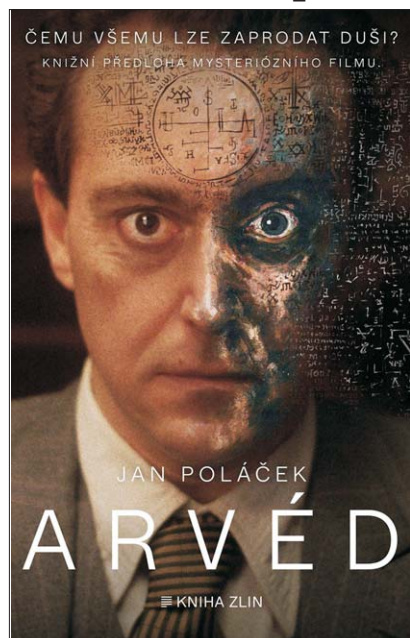
Trochu neuspořádané Kovalovy úvahy mě před pár dny nadchly (*XB-1* odebírám a mám i všechny *Ikarie*) a připomněly mi knihovnu kamaráda Václava Grubera. Také Vašek patří k fando-
my, ale nakonec knížky doma v knihovně srovnal podle abecedy a úplně bez ohledu na žánr. Udělal, řekl bych, dobře. Není totiž podstatné, do jaké škatulky kniha náleží, ale podstatné je, zda je dobrá. Dnes už to vím a jednoduše čtu „napříč“ a takřka vše, i když třeba bigglesovka-román, to je pokaždé znovu nad mé síly. Dnes. A bylo to nad ně i v čase mého mládí. Protože je to brak.

Část těch románů možná William Earl Johns ani sám nepsal a i Ondra Neff se svého času podívoval, jak to může někoho bavit. Oproti tomu takový *Hornblower* (muž moří) je zajímavý. Parádní. A je to skutečná literatura. Konečně ho teď začali opět vydávat!

Závěrem bych rád upozornil, že literární badatel Michal Jareš nedávno dokončil vědeckou práci o clifftonkách (z nichž některé jsou taky sci-fi), přičemž její součástí budou relativně podrobné obsahy všech sešitků (a že nebylo jednoduché je dohledat, Michal psal dokonce i mně). Kniha vyjde někdy v polovině roku 2022 a moc se na ni těším. Četba clifftonek, ba i těch scifoidních, mě sice nikdy nebavila ani za mák, nicméně ztuhle a komentované si to prostuduju zatroušen rád!!! *Hledání ztraceného času* ale nadále nemám v hledáčku. A co ty, Aleši Kovalé?

Ivo Fencel

Film Arvéd podle knihy Malostranský ďábel

Příběh filmu ARVÉD je inspirován skutečnými osudy Jiřího Arvéda Smíchovského, významného hermetika, okultisty, vyznavače černé magie a mimořádně vzdělaného člověka s geniální pamětí. Tento vášnivý milovník knih měl doktorát z práv, teologie a filozofie a ovládal pět jazyků. Zajímal se o okultní nauky, praktičtí magické obřady, byl v kontaktu se svobodnými zednáři, zároveň byl ale členem Národní obce fašistické. Zá války spolupracoval s nacisty, po válce s komunistickou StB. Nyní se film Arvéd představuje první upoutávkou:

Trailer najdete na YT kanálu ZDE: https://youtu.be/qkGhn_13COM

Arvéd bude mít premiéru 25. srpna 2022. Producenty filmu jsou Kristýna Michálek Květová, Tomáš Michálek – Cinémotif Films a Ivan Ostrochovský – Punkchart Films, v koprodukcii s Českou televizí – TPS Tomáš Baldýnský.

Pokud si místo chození do kina raději čtete, kniha vychází ve druhém vydání pod filmovým názvem Arvéd. Jan Poláček, spoluscenárista filmu o Jiřím Arvédovi Smíchovském, řekl, nakolik bylo obtížné mapovat příběh hlavního hrdiny: „*Arvéd byl poté, co spolupracoval s okupanty, i spoluvůdcem vznikající komunistické tajné bezpečnosti. Byl využit v řadě procesů se skutečnými kolaboranty, ale i pro nastupující režim nepohodlnými osobami. Svědčil údajně u asi čtyř set poválečných soudů a na cele tvrdil, že zapříčinil smrt desítek lidí. Hrál hru, která se mu posléze vymkla z rukou, a tak se snažil za pomoci černé magie přivolat na pomoc i d'ábla. Pro mě to znamenalo pokusit se Arvéda pochopit a za pomoci faktů, dobových reálií a fantazie vytvořit příběh.*“

Fantastická osobnosť roka – FÓR 2021

Záujem o anketu Fantastická osobnosť roka – FÓR z roka na rok rastie, ale mená, ktoré sa v nej striedajú, sa ani toho roku príliš neobmenili.

Anketu sme uskutočnili v dvoch kolách. V prvom mohli čitatelia a fanúšikovia fantastiky nominovať slovenské osobnosti a v druhom kole sa za tieto osobnosti hlasovalo, uzávierka hlasovania bola 20. februára 2022.

Zaznamenali sme takmer štyri stovky hlasov. Len pár z nich bol bolo neplatných z dôvodu nesprávneho vyplnenia hlasovacieho formulára alebo viacnásobného zaslania formulára, takže hlasujúci si vo všeobecnosti zaslúžia veľkú pochvalu. Zároveň v mene nominovaných ďakujeme za každý jeden hlas, ktorý ste svojmu favoritovi poslali, a tým mu vyjadrili svoju priazeň. Uplynulý rok bol pre nás všetkých ťažký a každý človek, ktorý sa nejako pričínil o to, aby fantastika na Slovensku mala svoje miesto, si zaslúži obdiv a úctu.

Snáď preto kritériá pre nominácie v našej ankete splnilo až sedem osobností. Nominovaní boli tentoraz viac redaktori a publicisti než spisovatelia. S niektorými sa stretávame na poli fantastiky a vecí s ňou súvisiacimi celé roky, o iných sme sa do počuli len celkom nedávno. Súboj hlasov bol vskutku napínavý. Výsledok je veľmi zaujímavý, pretože medzi prvými tromi umiestnenými je rozdiel len minimálny počet hlasov.

Fantastickou osobnosťou roku 2021 sa stáva **Erika Ena Adamcová**, recenzentka a publicistka, ktorá získala 88 hlasov.

Druhé miesto v rebríčku fantastických osobností si vyzlúžila Alexandra Pavelková, spisovateľka, publicistka a redaktorka, ktorá získala 86 hlasov.

Na treťom mieste sa umiestnili s počtom 83 hlasov Andrea a Ivan Harmanovci, vydavatelia – vydavateľstvo Artis Omnis.

Ďakujeme ešte raz za všetkých, na ktorých si fanúšikovia spomenuli. Oceňujeme vašu priazeň a dôfame, že na slovenskej fantastike venujú svoj čas, nervy, pohodlie, silu a mnohokrát aj nemalé finančné prostriedky. Prajeme im veľa ďalších úspechov a dobrých fanúšikov.

Odmenu vo forme knihy získava jeden z hlasujúcich, spomedzi ktorých sme vyžrebovali Romana H. z Považskej Bystrice, takže ak uviedol do hlasovacieho formulára správne kontakty, onedlho môže očakávať balíček od redakcie Fandom.sk.

Pripomeňme si osobnosti, ktoré ste nominovali za rok 2021 (osobnosti sú zoradené abecedne podľa priezviska a k menám osobností sú priradené ich povolania alebo činnosti v rámci fantastiky, ako ste ich napísali pri nomináciách):

Andrea a Ivan Harmanovci, vydavatelia – Artis Omnis
Michaela Musilová, astrobiologička, marsonautka
Alexandra Pavelková, spisovateľka, publicistka, redaktorka
Katarína Soyka, spisovateľka, vydavateľka
Martin Šugár, redaktor, streamer
Beáta Takáčová, autorka, redaktorka

fandom.sk

NON FICTION

Mika Waltari

Válka o pravdu

Pravda o Estonsku, Lotyšsku a Litve

Mika Waltari, dodnes známy autor série historických románů, začal svou kariéru jako novinář a pracoval také pro finskou rozvedku. Pod vlivem sovětské rozpínavosti napsal knihy *Pravda o Estonsku, Lotyšsku, Litvě* a *Ve stínu sovětské špionáže*. Tyto knihy byly po uzavření míru se SSSR odstraněny z finských knihoven. To nám může být povědomé, všude, kde mají rusáci (termín definován v minulých IK) vliv, tam se zakazují a ničí knihy, tehdy kvůli takzvanému protisovětskému obsahu, dnes víme, že kvůli tomu, že říkaly pravdu.

V dubnu 1941, v období křehkého klidu mezi finskou zimní a pokračovací válkou, spatřila světlo světa nenápadná kniha podepsaná pseudonymem Nauticus. Finskojazyčné dílo publikované nejprve ve Švédsku bylo po válce přidáno na seznam zakázaných knih a na puity obchodů a knihoven se vrátilo až po téměř 70 letech, tentokrát již pod autorovým skutečným jménem.

Mika Waltari ve své obsáhlé reportáži popisuje podmínky panující v baltských zemích v období mezi podzimem 1939 a létem 1940, kdy se Litva, Lotyšsko a Estonsko potýkaly se stále silícím vlivem Sovětského svazu, a následný pád všech tří zemí do jeho područí.

Autor plně využívá své novinářské zkušenosti a mimořádného literárního talentu, schopnosti vyprávět poutavé příběhy. Knihu doplňují nejen výňatky z propagandistických materiálů či projevů státních činitelů, ale například i dobové politické anekdoty, které podtrhují ironizující a někdy téměř hořkosladký ráz jinak přímočarého textu.

Kniha je cenným svědectvím o situaci baltských států z dob, kdy byly tyto země pro zbytek světa zahaleny temnotou. Waltariho pochmurné svědectví se tak stává dalším střípkem v mozaice evropské válečné historie.

Až rusáci zase někde vyhlásí referendum nebo „svobodné volby“, může si čtenář udělat velmi podrobnou představu o směsi násilí, manipulace a propagandy, kterou si zajišťují předem dohodnutý výsledek.

Mika Waltari: Válka o pravdu, předmluva Markéta Hejkalová, Masarykova universita, Brno 2022, 134 str., 290 Kč

